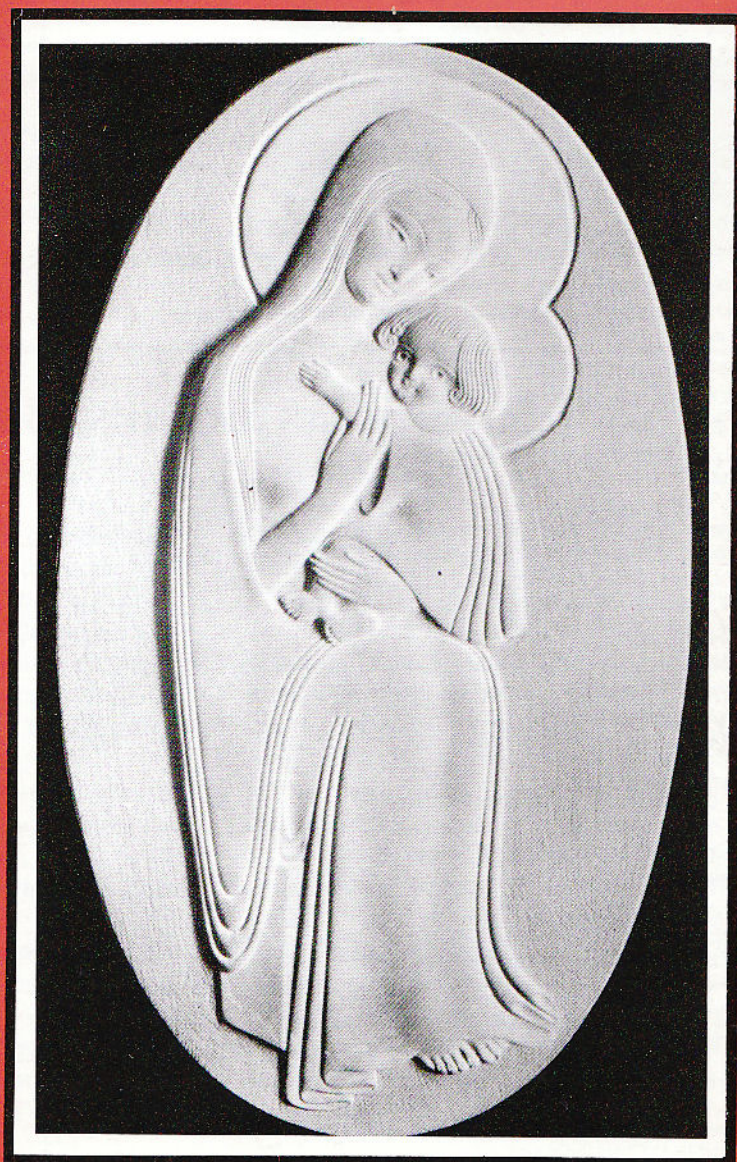

ЛЕМКІВЩИНА LEMKIVSHCHYNA

РІК XVI, Ч. 3

ОСІНЬ — 1994 — FALL

VOL. XVI, No. 3

НАША ЦІЛЬ: ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЕТНОГРАФІЧНИХ ЗЕМЕЛЬ
У ВІЛЬНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ДЕРЖАВІ
OUR MOTTO: THE UNITY OF UKRAINIAN ETHNOGRAPHIC TERRITORY IN
A FREE UKRAINIAN STATE

ЛЕМКІВЩИНА LEMKIVSHCHYNA

ВИДАЄ ОРГАНІЗАЦІЯ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ В АМЕРИЦІ / PUBLISHED BY ODLWU, INC.

РІК XVI, Ч. 3

ОСІНЬ — 1994 — FALL

VOL. XVI, No. 3

I. Романишин-Лучків. Спомин про людину, яка "вивела нас в люди"	1
ПОЕЗІЯ, ЛІТЕРАТУРА:	
В. Хомик. Із збірки "Лемківська молитва"	4
П. Попата. Олександр Павлович — поет Лемківщини	5
З МИСТЕЦТВА:	
Р. Одрехівський. Моршин — осередок сучасного лемківського різьбарства в Україні	7
МАНДРУЮЧИ СЕЛАМИ ЛЕМКІВЩИНИ:	
Андрій Пужик. Село Карликів, Сяніцького повіту.	9
ПО СТОРІНКАХ ІСТОРІЇ:	
Г. Щербя. Богдан Хмельницький і Лемківщина	13
Lemkivshchyna:	
Р. Bubniy. Carpathian son	15
О. Tarnovych. Memories of my Father	16
Н. Shcherba. 125 Years of the "Enlightenment" Society and 100 Years of its First Library in Lemkivshchyna	17
М. Slutyak. Two Lemko Villages: Yaselko and Rudavka	18

НА АКТУАЛЬНІ ТЕМИ:

М. Мушинка. Хто хоче ділити русинів-українців Пряшівщини?	19
О. Соломончук. Т. Старак: "Не надіятись, а діяти!"	21
Ю. Ковальчик. І знов на "Ватрі"	23
М. Мушинка. Голос серця і голос крові	25
З ЖИТТЯ ОРГАНІЗАЦІЇ:	
Відбудеться перше засідання Президії СФЛ	28
мд. Успішний пікнік відділів ООЛ в Бавнд Брук, Н. Дж.	30
В. К. Загальні збори: 5-ий Відділ ООЛ в Ірвінгтоні	31
Відійшли від нас: св. п. Дарія Дудра	31
Пожерти	32

На обкладинці: М. Черешньовський: Мати Божя, бронза, 1951.
On cover: M. Cheresniiovskyi: Mother of God, bronze, 1951.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ: Марія Дупляк, Зенон Войтович, Іван Гвозда, Іван Оленич.
EDITORIAL BOARD: Marie Duplak, Ivan Hvozda, Ivan Olenych, Zenon Wojtowych.

Адміністратор — Корнило Бабяк

Administrator — Kornylo Babiak

Мистецьке оформлення обкладинки: Михайло Черешньовський
Cover design by Mykhailo Cheresniiovskyi

КРАЙОВА УПРАВА ООЛ

ЕКЗЕКУТИВА

Марія Дупляк	голова
Володимир Кікта	1-ий заст. голови
Ярослав Кравчишин	2-ий заст. голови
Зенон Войтович	секретар
Стефан Косцьолек	фінансовий
Іван Гвозда	член Президії
Мирон Мицьо	член Президії

РЕФЕРЕНТУРИ

Юрій Ковальчик	допомоговий
Іван Сорока	організаційний
Микола Грицьков'ян	зовнішні зв'язки
Стефан Гованський	куратор музею
Микола Дупляк	заст. куратора музею
Іван Гресь	культ.-освітний
Василь Гаргай	реф. до справ молоді
Марія Корабель	пресова
Іван Васічко	вільний член
Теодор Малиняк	вільний член
Петро Русинко	вільний член

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ

Леся П'ех	голова
Леся Гой	член
Іван Філь	член

ТОВАРИСЬКИЙ СУД

Василь Майкович	голова
Іван Хомко	член
Юліан Котляр	член

Адреса Крайової Управи ООЛ:

ODLWU, Inc.
P.O. Box 7, Clifton, NJ 07011-0007

Адреса Редакції та Адміністрації:

"Lemkivshchyna" Magazine
P.O. Box 7
Clifton, NJ 07011-0007 USA

Printed in USA by COMPUTOPRINT Corp.
35 Harding Avenue, Clifton, NJ 07011
Tel.: 1(201) 772-2166 Fax: 1(201) 772-1963

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ в АМЕРИЦІ
з жалем прийняла сумну вістку,
що 20-го липня 1994 року в Нью-Йорку
відійшов у Вічність Великий Син Лемківщини

св. п. МИХАЙЛО ЧЕРЕШНЬОВСЬКИЙ

борець за волю України, визначний мистець і різьбар,
автор монументів Лесі Українці, "Пам'ятника Героям"
на оселі СУМ в Елленвіл, Н.Й. та багато інших.

Зі смертю М. Черешньовського Україна втратила
великого мистця та щирого патріота.

Родині Покійного висловлюємо щирі співчуття.

Екзекутива Крайової Управи ООЛ в Америці

Михайло Черешньовський
1911 — 1994

СПОМИН ПРО ЛЮДИНУ, ЯКА "ВИВЕЛА НАС В ЛЮДИ"

(З ПРИВОДУ СМЕРТИ М. ЧЕРЕШНЬОВСЬКОГО)

Від княжих часів, аж до Першої світової війни, українське село Стежниця в лемківських горах Карпатах, спало довгим сном, аж доки в скромній родині народився син, Михайло Черешньовський-Башин. Для нас, машканців села Стежниці, родина Черешньовських, це був дар Божий, без цієї родини наше село ще довше спало б відсутністю національної свідомости.

Михайло та Іван Черешньовські, для нас молодого покоління, були святими людьми; вони були душею національного відродження на цілу нашу околицю. Думки під впливом братів Черешньовських ось такі:

"Стежниця — Ти для мене свята, я в Тобі родився, виростав, до церкви і школи ходив. У Твоїм селищі мови української учився, учився любити Тебе, як частину землі української. Гори Карпати, де Ти знаходишся, для мене кращі від інших гір, а сонце Твоє жовте на синьому полі,

це надія і мрія, що жити будемо вільні на нашій гарній землі".

В Михайла Черешньовського були дві сестри: Катерина і Анна. Боже! Які вірні були вони своєму народові. Катерина живе в Америці, а сестра Анна живе в Польщі, де пережила "страдальну дорогу", при чому часто говорить: "Добре зробили, що мене відразу до непритомности побили, що не могла їм нічого про брата Михайла та інших сказати".

В Стежниці була ще одна Анна-Нуся Черешньовська — псевдо гетьяна (можливо це була дальша родина М. Черешньовського), про яку М. Остромира згадує в споминах "Лемківщина в огні", як про одну з найкращих в рядах УПА. В УПА-ОУН, як дійсні члени, прихильники, симпатички, було чимало учнів Михайла й Івана Черешньовських, згадаємо деяких: Козлики, Данили, Шпаки, Зарічанські, Осташі, Юрчаки, Пицики, Іваньчики,

Зліва: Михайло Черешньовський і його брат Іван, закатований німцями в Сяноці. 1930-ті роки.

Финьові, Фільоти, Техи, Семчики, Шашкевичі, Ковалі, Семкові, Шпаки, Черешньовські, Заневичі, Юрчаки, Романишини-Лучкові, Губіцькі, і ще раз Черешньовські, Дуліти, Опарі, Хомичі, Завальні, Філі.

В селі Стежниця, коло Балигорода, недалеко княжого міста Сянок, на місці де колись стояла церква, в якій хрестився Михайло Черешньовський, лежить грубезний, зрізаний дуб, а може липа, яке повалив на землю римо-католик. На тому дереві викарбуваний глибоко "Хрест", видно старим долотом. Це долото ручної роботи, карбувало не один річик-рівчик, мов стежки-дороги, якими йшли вірні сини наших гір до бою за волю українського народу. Цією стежкою по-переді йшли люди, які збудили з довгого сну цілі покоління: Іван й Михайло Черешньовські. Вони вказували нам, молодшому поколінню любити свою церкву, українську мову, вчитися історії України.

— "Ви повинні належати до Товариства "Просвіта", до Аматорського Гуртка, до спорту, — казав Михайло Черешньовський — пам'ятай, ти не смієш обдурити нікого, навіть на одного гроша, але для справи будь готов за всяку ціну здобути усе (він певно мав на думці Біласа й Данилишина); поважай старшого, шануй родичів своїх".

Михайло Черешньовський служив при польській передвоєнній армії. Коли приходив на від-

1-ий ряд — сидять зліва: Антін Матяшовський, Василь Шпак, Михайло Юрчак мол., Дмитро Іваньчик, Михайло Кріль; 2-ий ряд — зліва: Анна Шпак, Микола Шпак (Максимів); Текля Пицик, Михайло Черешньовський (скульптор), Анна (Іваньчикова), Іван Пицик (стежницький дяк), Єва Осташ; 3-ій ряд — зліва: Єва Пицик, Микола Осташ, Іван (Фільотів), Петро Осташ, Стефанія Іваньчик, Антін Осташ, Антін Пицик, Петро Зарічанський, Михайло Черешньовський (Ясів), Катерина Іваньчик; 4-ий ряд — стоять зліва: Михайло Шпак і Михайло Юрчак. 1930-ті роки.

пустку, люди зауважали, що його шинеля якась була за велика, штани за довгі.

— "Чому Ви, пане так ходите?" — питають його.

— "По перше, я не є пан, а польський жовнір, нехай люди і світ побачить, яке військо має Польща", — відповідав Михайло. Дівчата, здається, не цікавили його, а може лише так вдавав?

В молодих роках Михайло Черешньовський жив у Кракові. Я в той час брав курси з металургії, також в Кракові, тож часами заходив до сусіда "з дому". Пригадую, як наш Михайло приходив з "Просвіти" до дому. Ми всі пам'ятаємо наші цісарські дороги, пам'ятаємо й болото, аж по кістки, а то і вище. Іде собі Михайло, черевички на дручку на плечах, одна ноговиця закочена під коліно, а друга нижче кістки. Питають люди:

— "Чому ви так ходите?"

— "Хочу собі пригадати життя мого народу, таку скульптуру творити буду" — відповідає їм.

Через кілька років, вже в Німеччині (після рейду УПА на захід) зустрічаю Михайла Черешньовського в Міттенвальді, під час відвідин наших хлопців-упівців, які щойно прибули на захід. Заходимо до нашого "сусіда", здається на 2-ому чи 3-ому поверсі, до його "студії", а там цебри з водою, якісь електричні дроти і залізка для випалювання взорів в дереві. Михайло подивився на нас, не впізнав. Глянув ще раз.

— "Аби вас лихо взяло. А що ви тут робите?" — питає.

Ми зраділи, думали, сядемо, поговоримо, дещо довідаємося з краю. Та де!

— "Як хочете зі мною говорити, ходіть, по дорозі вам дещо скажу, часу не маю", — каже нам.

Через кілька хвилин наша розмова закінчилася. Ми його розуміли. При тій нагоді ми стрінули наших стежничан, які прийшли на захід (Петро Данило, Михайло Шашкевич, Михайло Шпак та інші). Всі вони йшли під впливом "рівчоків", різблених, довбаних, карбованих з великим трудом ліній життя...

20-го липня відійшов від нас у засвіти — різьбар Михайло Черешньовський. Замість слова над Твоєю, Михайле, могилою, цією дорогою прощаю Тебе я, Твій сусід зі Стежниці — Іван Романишин-Лучків: «Дякуємо Тобі, дорогий Друже, що Ти "вивів нас у люди". Ти охоронив нас від різного "фільства", Ти тримав нас при своїй читальні "Просвіта" та кооперативі "Єдність". А що до

Воїни УПА прощають свого Друга.

І. Романишин кидася грудку української землі в могилу мистця.

віровизнання, Ти сильно хоронив нас від несвідомого нахилу, Ти вірив в "нашого" Бога і так провадив нас на правильний шлях, шлях національної свідомості. Завдяки Тобі та Твоїй родині ми є собою, любимо нашу церкву, нашу Стежницю, яку сусіди дощатно зруйнували. Ти нас учив, щоб шанувати тих, які були готові своє життя віддати у визвольній боротьбі за волю Матері-України.

Ми, стежничани, дякуємо Тобі за те, що Ти не встидав сказати, що Ти із села, що Ти виростав на чирі і оціпку, про це вже "світ заговорив".»

Іван Романишини-Лучків

Із збірки "Лемківська молитва"

ЗБИРАЄ ОСІНЬ ЗОЛОТІ ПЛОДИ

Вже метелики багряні
Тихо ронять мідні крильця
По сухій траві.

Мерехтять черлені тіні
Над посрібленим болотом,
Гасне айстрів зір.

Сивий дим гірким напоєм
Розливає смутна осінь
В мідні чаші гір.

* * *

Кінь багрянний уночі
Чеше гриву при свічі,
Жовті іскри з-під копит.
Тихо падають на глід,
Розгортає небо просинь.
Осінь.

* * *

Горить вогнем калина на вітрах,
Гудуть дуби в осінній позолоті,
А зорі з кленів падають на шлях
І тихо гаснуть у болоті.

* * *

А той клен довготелесий
В жовтому плащі
На багряню просить месу
Золоті дощі.

* * *

Снується дим над карим листом,
Вже день погас на косогорі,
І сивий вечір з хмар імлистих
Викрешує срібlistі зорі.

* * *

Плаче вітер в мокрих вітах,
Сіє мряки із дощами,
Замикають браму літа
Ген журавлики ключами.

* * *

Стерню вже паморозь покрила,
Вітри яругами гудуть,
Згортаючи прив'ялі крила,
Осінні квіти сльози ллють.

* * *

Кружляє дим, як сиве веретено,
Дрібні дощі звисають з темних хмар,
В похилі гуньки вітер б'є студений,
Ятрить і гасить картопляний жар.

* * *

Корови бродять опустілим полем,
Як мідна зірка, яворовий лист,
І журавлі з розпукою і болем
Роняють звуки на сосновий міст.

Збирає осінь в пазухи насіння,
Горять вогні під лісом молодим.
Ідуть дощі на сиве картоплиння,
Снує над полем сизуватий дим.

МРІЯ ВИГНАНЦЯ

В синіх горах — звивисті дороги
І солодкий ялиновий дим...
Де ти, юність моя босонога,
Де ти, батьківський втрачений дім?

Я — бездомний в далекій дорозі,
Мов лелека з підбитим крилом,
Хоч би хвилину на ріднім порозі
Відпочити з безжурним чолом.

Я віддав би всі скарби на світі
За стежину в задуманий ліс,
Щоб на старості кості зложити
В тім краю, де родився і зріс.

ОЛЕКСАНДЕР ПАВЛОВИЧ — ПОЕТ ЛЕМКІВЩИНИ

(До 175-ліття з дня народження)

Про Олександра Павловича — поета, будителя, педагога, священика, солов'я і культурного діяча минулого століття, написано багато вже статей.

Завдяки друкованим матеріалам, які після Другої світової війни інтенсивніше появлялися в пресі на південній Лемківщині-Пряшівщині, можна собі уявити про велич цього невтомого і відданого народові, сина нашого краю.

Метою цієї довідки є наблизити і пригадати сучасникам постать О. Павловича, з перспективи минулого.

Чому Павлович являється вічно живий?

Павлович як багатогранний культурно-освітній діяч, людина з великим умом і мислями, будував і вказував дорогу своєму народові в краще майбутнє. Як знаємо, важкий був стан нашого населення під час панування і влади Австро-Угорщини. І хоч на Лемківщині, на 13 років раніше ніж в Україні, була скасована панщина, для народу не було правдивої волі. Класова боротьба щойно починалася. Проти угорського гніту в першій половині 19-го століття виступало ряд видатних народних діячів, які любов'ю до свого люду, стали провідними і чільними прогресистами. Між ними вписалося й ім'я О. Павловича.

Життєвий шлях його почався 19 вересня 1819 року в с. Шаришське Чорне, Бардеївської округи. Малим хлопцем він залишився сиротою — але без всякої допомоги не покидав навчання. Спершу вчився у Львові, тоді в Бардееві, Мішкольці та в Трnavі. Маючи 32 роки Павлович став священиком в с. Біловежа, а з 1864 року в с. Вишньому Свиднику. Тут він жив аж до смерті, яка настала на межі двох століть (1890 р.).

Ще змолоду, тобто ще з часів сирітського дитинства, у Павловича почав формуватися власний світогляд. Його незавидну долю можна по-

рівняти з долею місцевого населення, яка являється одним з багатьох факторів, яка підштовхувала в різних місцях навчання, в школах і семінарії, до демократичних поглядів. В часі Трнавської семінарійної науки він познайомився з літературою польської і словацької культур, з повстанням у Польщі і в Словаччині у 1830-1831 роках.

Чужоземна літературна спадщина, твори Гете, Шіллера, Міцкевича і Гавловича, надали Павловичу орієнтації критичного наставлення супроти величезних утисків з боку мадярських панів на Угорській Русі та з боку польської шляхти на Галицькій (Сандецькій) Русі. Під гнітом обох пануючих верств, сюди вводилася чужа мова. Чужинцями були урядові чинники і всілякі посади забирали "мадярони", які посилювали експлуатацію селянства, та позбували його всяких прав. І тому молодий священик і проповідник у навкілишніх селах Свидниччини підняв свій голос в обороні народних мас.

Недарма Павловича зачислюють до солов'я-співця рідних Карпат і рідного народу. Зростаючи серед чудової природи Лемківщини та її селянства, він "піє пісню" у своїх віршах про робочу класу, про її злидні і важку долю. Своєю поетичною творчістю виступав проти гнобителів і визискувачів. Найголовнішу увагу він концентрував на основній темі — змалювати й описати важке становище селянських мас. Поет підкреслював характерні риси селян: їхню простоту, чесність, працьовитість і духовно-релігійні якості.

Добре розуміючи класову нерівність, Павлович, як поет і проповідник та глибокий гуманіст, пише вірші, в яких засуджує Австро-Угорську імперію та її поведінку, як загарбника та закликає український народ до боротьби за волю і щастя. Всеціло пов'язаний з народним середовищем і оточений жахливою дійсністю життя людей, поет

вкладає у свою творчу працю людину, як головного героя. В ньому він бачить рушійну силу, патріотизм і віру в подолання кривд і в боротьбі за свободу.

У вірші "Думи мої, мої" запрошує всіх так:

"Люди, ближні, браття, племена, народи,
Позвольте і нам зажити свободи!"

А знов у вірші "Думка" каже:

"Думаю, співаю
Мойому народу,
І йому желаю народну свободу".

У багатьох інших віршах О. Павловича знаходимо дух народної пісні і душу рідної мови — лемківської говірки. Поет жив у середовищі народу, знав його побут, психіку і їхні звичаї. Результатом такого зацікавлення були записи народних пісень, казок, приповідок, прислів'їв, які так часто Павлович використовував у своїй поезії. Багато ним записаних пісень появилися у збірнику "Народні пісні Галицької й Угорської Руси", опублікованим Яковом Головацьким. Отож, Павловича можна вважати і фолклористом — збирачем народних мудростей, на основі яких він піднімав на вищий рівень народну культуру українців Лемківщини. Такі перлини місцевих мешканців, як балади і думи, перетворював поет у глибокодумні власні поезії. У віршах "Коли мурували Білу Маковицю", "Думка над Маковицьким градом" і "Дума об отамані Підкові, вбитим Польщею у Львові" та в інших, помітно це найбільше.

Етнографічно-фолклорні вартості місцевих казок, а найбільше приказок, Павлович використовував для високоякісних художніх творів "Як собі постелите, так будете спати", "А що посієте — будете збирати", "Старість — не радість", "Що минуло — загинуло", "Цар далеко — Бог високо", та багатьох інших.

Павлович став, мабуть, першунем у збиранні фолклору Лемківщини, Маковиц та Закарпаття. Його слідами пішло багато діячів і збирачів різних видів усної народної творчості, які творять багатство історії нашої народної мудрости. Особистість Павловича слід показати і як журналіста. Свої твори і критичні статті друкував у різних виданнях і в різномовній пресі. Крім української слід згадати словацьку, польську, мадярську і німецьку, бо мовами цих народів він володів дуже добре, включно із латинською.

Павлович систематично друкувався в газетах

Мацьковичі. Церква св. Семеона, збуд. 1803 р.

"Вісник", "Листок" та в народних календарях.

Про О. Павловича можна багато чого сказати як про вчителя і педагога. Живучи серед народних мас, він бачив потребу організації сільських шкіл на вищому рівні, ніж дяківські школи. Він бачив їх на праві навчання рідною мовою, яка близька дітям, батькам і педагогам і яка в клясах протистоїть насильній мадяризації.

Пригадуючи собі своє складне дитинство, юнацькі роки і можливо, відчуття чужомовного зла у навчанні, Павлович став борцем і просвітителем в церквах і школах. Своїми віршами й надалі гнівно критикував мадярів, називаючи їх зрадниками, які своїм мадярським шовінізмом, друкували шкільні букварі та книжки мадярсько-русинським "наречієм".

Павлович під час всього свого життя, всеціло посвятився практичній роботі. Він, як поет, педагог, борець, патріот, будитель, дороговказ, вчитель, гуманіст і філософ, увійшов в історію української культури, як один з неперевершених її діячів.

МОРШИН — ОСЕРЕДОК СУЧАСНОГО ЛЕМКІВСЬКОГО РІЗЬБАРСТВА В УКРАЇНІ

Петро Кім: "Лев". Моршин, Україна, 1993 р.

Фото: Роман Одрехівський

Після насильного виселення лемків у післявоєнний період з рідних прадідівських Бескидів, значна їх частина опинилась на території України. Лемківські переселенці привезли в Україну традиції свого самобутнього і високопрофесійного мистецтва різби в дереві. Осередки лемківського різьбарства виникли здебільшого в західних областях України, в основному — у великих містах та курортних центрах.

Один з найбільших таких осередків — це курортне місто Моршин на Львівщині. Круглорічний приїзд відпочиваючих на лікувальні мінеральні води забезпечує збут різьбарських виробів, підтримує розвиток цього мистецтва в Моршині та околицях. Тут працюють майстри як старшого, так і молодшого покоління. До кращих з них варто віднести Петра Кота (нар. 1917 р.) — майстра круглої різби. На його скульптурах виразно відчутний вплив професіонального монументально-декоративного мистецтва. Це особливо помітно в його останніх творах:

"Заєць" (1993), "Лев" (1993). Форма трактується ним дещо подібно, як у скульптурах львівського різьбара Андрія Сухорського (нар. 1932 р.), тільки у Петра Кота не має такої ретельної проробки деталей, вона більше узагальнена. Своєрідно постає перед нами композиція "Араб на верблюдах" (1994)¹ завдяки своїй декоративності, високофаховому виконанню і відсутності поліхромії та помітним впливом професіональної скульптури. Кругла скульптура "Кінь" (1993) виконана з ефектом сприйняття по силуету, але при всій своїй плястичній красі сприймається глядачем лише у профіль. Цей твір більший за розміром від робіт різьбара, створених у попередні роки (висота понад 40 см), що, до речі, характерно і для інших відомих майстрів лемківської різби — Андрія Сухорського зі Львова, Василя Шпака (нар. 1929 р.),

¹ До речі, такі твори — данина сучасному сувенірному ринку у міжнародному масштабі.

Микола Бердаль: "Медвідь". Моршин, Україна, 1991 р.

Фото: Роман Одрехівський

Микола Бердаль: "Медвідь". Моршин, Україна, 1991 р.

Фото: Роман Одрехівський

Ярослава Синютки (нар. 1948 р.), (два останні з Трускавця), та інших. Отже, Петро Кіт належить до тих мистців, творчість яких розвивається в єдиному руслі з кращими майстрами лемківської різьби.

Непересічним майстром круглої різби є Микола Бердаль (нар. 1933 р.). У його творчості також помічаємо вплив сучасного українського декоративно-прикладного мистецтва; наприклад, у двох скульптурах з однаковою назвою "Медвідь" (обидві — 1991 р.). Форми обох медведів — округлі, узагальнені, немає гранчастості площин, характерних, наприклад, для творчості львівських майстрів Василя Одрехівського (нар. 1921 р.) чи Олексія Стецяка (1914-1959). Скульптурі "Лось" (1991) притаманні такі риси, як і деяким творам Петра Кота ("Кінь"), Андрія Сухорського ("Козак на коні"), що виразно прочитуються по силуету. Найефектовніше сприйняття

цього твору — у профіль. Це — поширене явище для моршинського осередку сучасного лемківського різьбарства.

В Моршині працюють також майстри, які спеціалізуються в круглому анімалістичному жанрі (в основному — орли). Це — Василь Ілляш (нар. 1925 р.), його дружина Клавдія Ілляш (нар. 1923 р.), а також Іван Долинський (нар. 1935 р.). Їх твори успішно реалізуються на курортному ринку збуту.

Відомою в Моршині є ще одна різьбарська сім'я, члени якої виготовляють тарілки і палиці. Це — Петро Ілляш (нар. 1937 р.), його дружина Марія Ілляш (нар. 1937 р.) та дочка Світлана (нар. 1962 р.). Їх палиці оздоблені рослинним геометричним, зрідка — анімалістичним, а тарілки лише рослинним мотивом, виконаним низькорельєфною різьбою. Користуються популярністю також шкатулки з рослин-

СЕЛО КАРЛИКІВ, СЯНІЦЬКОГО ПОВІТУ У ВОЄННИЙ ТА ПІСЛЯВОЄННИЙ ЧАС

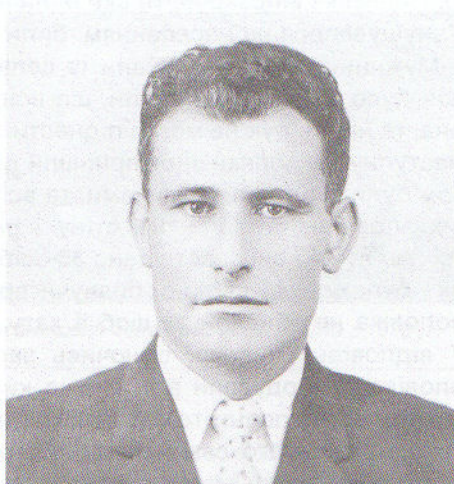
Село Карликів начислювало 85 номерів (хат), де до 1939 року жило біля 560 людей. У Карликові була читальня і церква св. Параскевії з плебанією та священником. До нашої парафії належали два села — Прибишів і Воля Петрова. У селі була також кооператива, були і приватні склепи. Це все існувало до 1944 року.

При кінці серпня 1944 року до села Карликів прийшов більшовицький фронт, який літаками понищив усі довколiшні села, а першим згорів Карликів. Більшовицька політика полягала в тому, щоб усіх жителів Лемківщини вигнати з їхніх хат, вигнати з рідної землі. Ніхто не хотів покидати свій "прадідівський" край, свою землю. Люди вперлися, не хотіли покидати рідного гнізда. Але прийшла зима, не було що їсти, лишилася лише картопля. Усі поля та худобу комуністи знищили так, що населення лишилось без нічого. Хати були понищені, тож люди будували землянки, а хто міг, поправляв свою хату. Бувало, що в одній хаті жило часто декілька родин.

У сусідньому селі Полонна був великий двір і там поселилося НКВД і комісія, яка забирала молодь до війська. Увійшовши в село, комуністи брали в армію молодих мужчин, починаючи від 16 років, аж до 40 років життя. Так було аж до 1945 року. НКВД-исти увесь час ходили і ловили хлопців до армії. В селі не було де сховатися. П'ять хлопців пробувало втекти, але їх сторожа зло-

ною різьбарською оздобою, виготовлені Ілляшами.

На сьогоднішній день постає питання: чи має лемківська різьба в Моршині перспективи розвитку? Це залежатиме від того, чи естафету старших переймуть молоді. Дуже важливим є збереження родинних різьбарських традицій. Час покаже, як піде дальший поступ лемківської різьби в Україні. Хочеться вірити, що наступні покоління продовжать традиції старших, яким завдячуємо збереження безперервності розвитку лемківської плястики малих форм до нашого часу.

Андрій Пужик.

вила, та за те вони заплатили своїм молодим життям. З нашого села забрали до армії 11 хлопців, а багато арештували.

У 1945 році повсталася у нас партизанка, провідником якої був сотник під псевдом "Дідик". Коли комуністи покинули нашу сторону, зачали в ньому панувати поляки. Вони вишукували і арештували молодь.

18 січня 1946 р. до сусіднього містечка Буківсько приїхало польське військо. Ми зразу ж зрозуміли, що воно марно прибуло з танками, у повинх уніформах, просто так, мов би на фронт. Усе населення домовилося, що будемо мати нічні стійки і так уважати, щоб поляки не напали на село.

1946 рік, Йордан. Були дуже великі морози. Ми всі зійшлися до одної хати, і двійками виходили дивитися, чи поляки не наближаються до села. Одного разу я був на стійці сам. Місяць чудово світив, було ясно мов у день. Одної хвилини, я побачив, що із Волі Петрової військовими фірами і на конях наводять поляки. Зразу ми дали знати людям, щоб втікали у сховища. Я з моїм братом Михайлом забрали коня і почали втікати, що не

було легко, бо сніг був дуже великий. Поляки оточили село і ми були змушені втікали під пострілами. На велике щастя, нам вдалося вийти зі села та дістатися до сусіднього села Прибишів, яке було розположене під лісом.

Поляки, зайнявши Карликів, нищили або палили хати одна за одною. Тоді з поміччю селянам прийшла партизанка і поляки були змушені відступити. Але люди знов лишилися без даху над головою. Польське військо не тільки палило хати, але теж знущалося на населенням: били жінок, старців. Мужчини, хто міг, втікали із села. Мою маму, якій було 66 літ, так побили, що вона була ціла чорна, та навіть рук не могла піднести.

На наступну ніч поляки знов прийшли до села. Тим разом були озброєні, із танками, та всіх мужчин, яких зловили, ставили під стіну і розстріляли. Цієї пам'ятної ночі розстріляно 35 осіб. Одна жінка, яка була майже сліпою, плачучи просила, щоб її чоловіка не вбивали та щоб її хату не палили. У відповідь, військо, сміючись запалило хату, чоловіка замордували а її живою кинули у вогонь. Дітям їй вдалось втекти в ліс. В цю ніч вбили також сільського священика Малярчика з дружиною, їхню доньку і 4-річну внучку. Зять втік у ліс. Їхню служницю також прострілили, але лікарям-упістам вдалося вилікувати її (зараз живе в Україні). І знов, хоч і трохи пізно, на поміч селянам прийшли партизани. Їм вдалося відбити поляків, відібрати полонених селян, та взяти в полон польських поручників. Розлючені поляки стали частіше і сильніше нападати на наші села.

В лютневу ніч 1946 року польське військо почало наступ на село Прибишів. Село спалили, а його мешканці разом з худобою втікли у недалекий ліс, в якому були упівські криївки та харчеві магазини. В слід за ними летіли кулі ворога. На жаль, втікати до наступного лісу було неможливо, бо навколо було військо. Не було іншого виходу, і нас п'ятьох рішило сховатися під великим деревом, прикриваючись снігом. Ми знали, що загрожує нам смерть: або від ворога, або від снігу — ми вибрали цю другу.

Польське військо увійшло в ліс, багато людей забрали в полон, криївки порозбивали, харчі покрали. Я лежав під снігом, цілий замерзлий. Під вечір відчув, що довкруги тиша, мабуть поляки уже пішли. Подумав, що і хоч вже на половину замерзлий, може якось пощастить. Підійшов до криївки брата Михайла. Обоє на половину за-

мерзлі сіли на сніг та радилися, що будемо далі робити. Вийшли ми на гору лісу, звідки бачили знищений Прибишів. В селі ще стояли танки, але ми померзлі і голодні помалу почали виходити з лісу в село. Діставшись до першої хати, побачили, що вона відкрита. Біля хати стояло мале телятко, яке було напів замерзле, бо стайня була відкрита. Стайню ми закрили і тайком увійшли в середину. Хата була порожньою, ні живої душі. Від партизанської розвідки ми довідались, що в селі є багато польського війська, підходить більше, та два танки стоять на поготівлі.

Мимо всього ми пішли далі. В наступній хаті застали ми жінку, яка збиралася пекти хліб. Вперше, від кількох днів ми почули теплоту, від якої наш замерзлий одяг розтав. Ми були цілком мокрі... Коли жінка спекла хліб, один буханець дала нам. Ми знали, що свіженький хліб може нам пошкодити, але ми були такі голодні, що вміть з'їли увесь хліб. Довідались теж, що ходять поголки, що втікати чи ховатись від ворога немає сенсу, тому, що завтра в село прийдуть поляки і всіх вивезуть до Сянока; там передадуть нас москалям і вивезуть на Україну. Не знаючи, що робити далі, ми рішили піти в Бескиди під чеську границю, а відтак на Словаччину.

Надворі великий сніг, а ми все ще дуже мокрі, одяг не висох та й до того голодні. Пішли в ліс, де зустрінули ми місцевих людей з худобою. Вони пекли бараболю. Біля вогню ми загрилися та висушили дещо наш одяг. Висохнувши, хоч втомлені та ноги вже відмовлялись, рушили в дорогу до села Явірник. Над ранком наблизились до села. Ми поділилися на дві групи. Одна група пішла до одної хати, а я із братом до другої. Була це хата Стефана Ференця і ми йому сказали, що ми не поляки. Дали нам дещо з'їсти та допомогли висушити одяг.

— Слава Богу — думаємо — трохи відпочнемо, й рушимо в дальшу дорогу.

Нагло мені стало тяжко дихати і почало мене колоти в грудях. Господар дав мені випити горячого молока, але й те не допомогло: мені далі було тяжко дихати, я став кашляти, та носом і устами вибухла кров.

— Буде біда — подумав я — буду вмирати.

Прийшов брат, а я не можу ніде йти. Але господар був настільки добрий, що запряг коней і підвіз мене під село Прибишів. В село не хотів везти — боявся, щоб польське військо, яке могло

ПОКИНУТА ХИЖА

Ти стоїш, лемківська хижо,
Як пекельна наша згриза,
Наче докір темним силам,
Що тебе осиротили.

Скособочена, зігнута
І пліснявою покрита,
Мов жебрачка серед поля,
Як нещасна наша доля.

В. Хомик

Загальний вид на знищене село Рейовець. Фото з 1978 р.

бути в селі, могло б напасти на нього, забрати коней а його самого навіть вбити. Мій брат разом з приятелем взяли мене під руки та повели в село до мого родича, тіточного брата. Поляків в селі в той час не було. Я ніяк не можу говорити, сильно кашляю, та кров далі йде.

У Прибишові був коваль на прізвище Прятка (звали до Осурака), тобто батько мого швагра. Він ставив хворим баньки, які протинав спеціальною машинкою з Америки, на це місце знов ставив баньки і так сходила кров. Покликали Прятку. Він прийшов з цією машинкою і поставив мені 80 баньок а опісля попротинав. Кров була як чорна вода, як уголь. Ніхто не думав, що виживу, навіть принесли мені одяг на смерть. Але, мені стало краще, хоч з ліжка сам ще не міг встати а помагав мені тіточний брат.

Так я пролежав сім днів. Аж одного ранку на хату напали поляки. Всі з хати повтікали, я лишився сам. Чекаючи на очевидну смерть, молився щоб Господь допоміг мені скоротити життя. Зразу почув великий рух та крик польського війська надворі. На моє велике щастя, ворог боячись нападу партизан, в поспіху опускав село. Я лишився живим.

Надійшов березень. Подував весняний вітер. Нам дали знати, що до Прибишова наближається польське військо. Хоч був ще хворим, але не було ради — треба вставати з ліжка і втікати. Дуже

слабий, вітер мною колише, але мушу йти. По дорозі зустрінули вояків УПА. Їхній лікар оглянув мене та сказав, що я не можу так нігде йти, а що треба дещо віджитися, стати сильнішим, бо як в цю погоду простуджуся, дістану запалення легенів, а тоді тяжко буде мене рятувати.

Не було іншого виходу, а вернутися до Карликова. Хоч село було частинно спалене, але у понищеній хаті залишилась моя мати, молодша сестра і її син, та деякі сусіди. У селі фактично не було що їсти. Мій брат із жінкою та сусід зі своєю жінкою рішили не лишатися в селі, а втікати далі. Я пішов до своєї тітки, яка мешкала у маленькій хатинці при головній дорозі до Буківська та мала корову. В неї я прожив два тижні, увесь час під страхом, щоб не надійшли поляки. Молився і просив Бога, щоб тільки потепліло. Раптово надійшла поголоска, що польське військо збирається напасти на село. Але, і тим разом УПА оборонила село; польське військо в село не ввійшло, нікого не вбили і в полон не забрали. Набравшись трохи сили, надумався піти в дальшу дорогу: або до Карликова або до Буківська, бо в тих селах УПА мала свій склад.

Надворі соняшний день, весняний вітер подуває. Я встав та подався в Карликівку, бо там невеликий лісок. Зайшов відвідати свою маму, сестру і її сина. Брата Михайла не було, він втік, коли надійшла вістка, що з Буківська наступають

ПРИСВЯТА

Ройовому УПА зі сотні "Бурлаки" — Ярославові Гайді — "Степовому".

Минає час, та не стихає біль,
Туга за рідним краєм ятрить душу...
Сидить в зажурі в Штатах "Степовий"
І думає: "Я повернутись мушу"...

Побачить мушу ріднеє село,
Хати, мабуть вже скинули солому...
Чи ще дзюрчить те давнє джерело,
Що тамувало спрагу і утому?

Бзовице рідна... В серці назавжди
Зосталась ти... Я повертаюсь в мріях
На землю, де давно мої сліди
Вже затоптали років лиховії...

Я знаю: хати моєї вже нема,
Чужий господар обійстя займає,
Але криниця та іще жива
Й гірке моє дитинство пам'ятає...

Давно було: Україна в огні
Палала бідна й плакала-ридала...
На захист рушили її синів рої,
Багато з них своє життя віддали...

Бувало, думалось: за що? за комуняка?
Невже такої України хотіли?
"Бурлака", Нестор, Вир, Снігур, Байдак,
Офелія, Пластун, Медвідь чи Крілик"?

Багато в 47-ім їх лягло
В сирую землю. Та усіх приймала...
Не розбирала: за добро, чи зло,
Чи від хвороби людина вмирала.

Як птиця зранена, боролась Україна,
Уста скривавлені шептали: "Порятуй!"
Не хочу бути я уся в руїнах,
Буяти хочу в зелені й квітах!

Як тяжко згадувати зараз все минуле,
Воложить очі непрохана сльоза...
Куди ж ти всіх нас розкидала, доле?
Залишилась далеко десь рідня...

Червоний прапор був між нас кордоном,
Відрізав до повернення шляхи...
І, лиш заснувши, був я знову вдома
Серед своїх батьків, сестер, братів...

Я довго мріяв, що пшеничне поле
І небо голубе замайорить,
І тризуб золотом засяє гордо,
І "Ще не вмерла Україна" зазвучить!

Це сталося, Боже! І стискає душу...
Щасливий щем за край далекий мій...
"Я повернутись мушу, Україно, мушу,
Пройти стежками прадідів своїх"!

Як проводжав я Йосифа до краю,
Я плавав мовчки і молився я,
Щоб Панбіг допоміг йому й розряв,
Щоб він побачив те, що бачив я...

Мій рідний краю, любя Україно,
Я бачу в небі журавлиний клин,
Птахи мені тепло твоє родинне
Несуть на крилах і курличуть:
"Степовий!"
"Чуєш, брате мій"!!?

поляки. Я тоді пішов в ліс, а відтак в село Прибишів, де була більша можливість стрінутися з кимось.

Незабаром на Прибишів напали поляки. Село спалили, так що його жителі зісталися без даху над головою. Декому, ще перед нападом, вдалось трохи зерна вивезти в ліс. Вони відчували, що і до них прийдуть поляки, все попалять, як в других селах та почнуть вивозити людей на Україну. З того часу польське військо стало більше ґрасувати між словацьким кордоном а селом Прибишів. Одного разу дійшло до гострого бою вояків УПА з трьома сотнями польського війська. Хоч партизан було набагато менше, по кількогодинному бою поляки мусіли втікати. Багато польського війська лягло на полі бою, чимало попало в полон. Хто із них лишився живим, через Карликів втівав до Буківська. Я і двоє сусідніх хлопців їхали на конях, коли нас заскочили поляки. Хлопці втікли, а я майже попав їм в руки. Одначе якось викрутився, та почав втікати, а в слід за мною посипались кулі ворога. Одна ранила мене в коліно, але я не зупинявся, а просив Матір Божу, щоб мені допомогла і

дала сили, вирватися від поляків. Мені пощастило, небезпека минула.

Ніччю я вернувся на місце моєї стрічі з польським військом, щоб знайти ватовану куртку, яку я там загубив. Куртки не знайшов, видно, поляки її забрали. Підходячи на це місце, почув голоси — пізнав голоси моїх братів, які дізнались, що я вбитий і прийшли тут шукати мого тіла. Радости не було кінця, коли побачили мене живим, та разом вернулись до села.

Тут ми довідалися, що поважна частина мешканців нашого села готується перейти на словацьку сторону, відтак в Судети, які в той час належали німцям. Люди вважали, що краще піти до німців, чим до більшовиків.

Ніччю брат зі сусідом приготували драбинястий віз, запрягли корови (коней не було, бо їх віддали партизанам), на віз наклали залишки майна, жінок, дітей і старших та рушили в дорогу. Корови тягли вози мов коні, навіть худоба відчувала наближаючуся небезпеку. Мене дуже боліла нога, та що зробити. Забандажував її та помандрував на Словаччину.

Далі буде

БОГДАН ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ І ЛЕМКІВЩИНА

(Напередодні 400-річчя з дня народження: 1595 — 1995)

З розпадом Київської Русі й втратою української державности, Україна попала під іноземне панування, що супроводилось жорстоким знущенням чужинців над українським народом, — то московського плундрування, то татаро-монгольського лихоліття, то турецьких руйнувань, то польсько-литовського панування.

Скрутно жилося українському народові під пануванням чужих володарів, бо скрізь на Україні заведено було панщину, при якій селянин зовсім не мав свободи. Пан міг робити з селянами, що хотів. Він міг їх продавати, міг вбити й годі було з паном судитися, бо суддями були ті ж самі вельможі. Деякі волелюбні люди по селах не могли миритись з такою неволею.

Починаючи з XV століття, селяни кидали своє господарство і втікали в незаселені степи на пограниччя польського і татарського володіння. Там ще не було сіл і міст, не було ще жодної влади. Там вони гуртувалися, виробляли собі зброю, полювали на дикого звіра і організувалися у військові частини перебираючи на себе боротьбу за національно-політичні прагнення українського народу і за відродження його державности.

Цих відважних людей називали козаками. Поселялися вони на нижній течії Дніпра, за порогами, звідки і походить їх назва — Запорозькі казаки.

Об'єднав ці поодинокі військові загони Дмитро Вишневецький, створивши на острові Мала Хортиця в 1552—1554 роках військову фортецю — Запорізьку Січ. Запорозькі ставали на захист України від нападів татар і турків. Завдяки їхнім успішним походам на Крим й турецькі володіння, козаки стали відомими в усій Європі.

Під кінець XVI століття в Україні почалися козацько-селянські повстання проти соціальних, економічних і національних утисків польської влади.

Богдан Хмельницький.

Перше повстання відбулось в 1591—1593 роках на Київщині та Волині, очолене гетьманом запорозьких козаків Криштофом Косинським.

Друге повстання в 1595—1596 роках проти польської влади на Україні відбулось під проводом Северина Наливайка і охопило майже всі українські землі.

Третє козацьке повстання вибухнуло в 1630 році під проводом Тараса Федоровича Трясила.

Четверте повстання вибухнуло на Лівобережжі в 1638 році. На чолі його стояли Дмитро Гуня і Яків Острянин—Остряниця. Відгомін цих повстань донісся і на Лемківщину.

Лемківщина в той час, як і інші українські землі, також стогнала під ярмом панщини. Панщина викликала серед селянства невдоволення, бунти, а головне втечу від панів у Карпатські ліси, що привело, згодом, до створення опору так званого "збійництва", або "опришківського руху".

Найбільшого розмаху набув "збійницький" рух на Лемківщині в кінці XVI століття — на початку XVII століття. Особливо активізувався опришківський рух в гірських околицях Сянока та Горлиць. Довший час успішно боровся загін Ланка з Терстяни та його помічника Климківця зі Сквіртного. Відзначився також загін Сипки з Мацини Великої коло Горлиць, а найбільше вславилася ватага Василя Баюса з Ліщин, горлицького повіту.

В кінці XVI століття загін опришків, яким керував Марко Галата, діяв на Прикарпатті, в Угорщині й Словаччині. Опришки нападали на шляхту невеликими відділами, але коли вдавались до облоги замку чи фортеці, то їм на допомогу приєднувалися селяни, й тоді число людей тих загонів збільшувалося до кілька сотень. Таким прикладом може послужити напад опришків на Сяніччині, до яких приєдналися селяни 14 сіл. На чолі цього загону став Степан Солинка — один з найбільших ватажків на Лемківщині. На жаль всі ці повстання, на захист покривдженого селянства, зазнавали поразки.

Після 1638 року настав період жорстокого утиску безборонного селянства польським пануванням. А якщо взяти до уваги ще роки посухи і неврожаю, то життя селянства ставало справді трагічним. Але український волелюбний народ не впав на коліна, а мобілізував свої сили до нового повстання.

І таке чергове повстання відбулось в 1648 р. під проводом гетьмана Богдана Хмельницького (1595—1657 рр.). Під впливом цієї національно-визвольної війни українського народу на території Лемківщини розгорнувся великий селянський рух. В ніч на 10 травня 1648 р. селяни з Вислока разом з військом Б. Хмельницького захопили Новотанецький замок та звільнили в'язнів, а 4 липня селяни із сіл Полонної, Ославиці, Вислока, Височан здобули Сяніцький замок.

Перемога Б. Хмельницького над польськими військами підняла на душі лемківських селян. В 1651 р. відбулося велике повстання селян Лемківщини, очолене Косткою Нап'єрським, який мав тісні зв'язки з Богданом Хмельницьким. Він, правдоподібно, особисто зустрічався з ним десь у 1649 р. або в 1650 р. і обговорював плян повстання.

Центром повстання був гірський замок Чорштин (Підгалля). У своїй боротьбі Нап'єрський надіявся на допомогу опришків та селян. Українські селяни з-під Змигорода: Святкова Велика,

Крампа, Граб, Дошниця, Свіржова Руська, Перегримка; Коросна: Гирова, Петруша Воля, Зиндратова, Дукля, Вороблик Королівський, Пантна, Маластів, Ропиця Руська коло Горлиць цілими загонами йшла до опришків.

Велику історичну роль у повстанні селян на Прикарпатті відіграла ватага лемківських опришків Андрія Савки, відомого на весь "Бескид" і одного з найпопулярніших героїв визвольної боротьби на Лемківщині. А. Савка народився в 1619 році в Стебнику на Пряшівщині. Ще змалку був пастухом у поміщика в Зборові і не міг витримати його знущань, підпалив його палац і втік в Карпатські ліси. Там пристав до загону опришків Василя Баюса і проявив у нападах велику зухвалість, силу, відвагу і героїзм. Потім сам очолив багаточисельну ватагу, яка наганяла великий страх на всю шляхту обох схилів Західних Карпат. До ватаги Андрія Савки горнулися українці лемки від Сяну аж до Карпатського Підбескиддя. Він читав їм відозви Богдана Хмельницького до українського народу і діяв спільно з Косткою Нап'єрським. Андрій Савка очолював визвольну боротьбу на Лемківщині 17 років. Страчений 24 травня 1654 року в Мушині. Його ім'я, як національного героя, назавжди залишиться в історії Лемківщини. У визвольній боротьбі допомагав Андрієві Савці загін Василя Чепця з Грибова.

Велика популярність серед лемків Богдана Хмельницького і їх героїзм у визвольній війні, свідчить про єдність інтересів усього українського народу. Селянський рух на Лемківщині був складовою частиною загальної визвольної боротьби українського народу. В цій боротьбі яскраво виявилось одвічне прагнення лемків бути з'єднаними зі своїми східними українськими братами.

Хоч повстання закінчилося поразкою і невдалою та помилковою угодою Богдана Хмельницького в 1654 році з Москвою, але воно мало широкий вплив на національно-визвольну боротьбу на Лемківщині. Поразка повстання не спричинилася до вигасання національно-визвольного руху на Лемківщині. Ще довго боролися в Карпатах загони Андрія Савки, Дмитра Литвина з Бунар, Лешка Романяка з Мушинки.

У жорстокій і тяжкій багатовіковій боротьбі за свої права лемки проявили такі чудові риси характеру, як волелюбність, героїзм і тверду волю, та ненависть до всяких гнобителів і прагнення незалежної, соборної Української Держави. ■

LEMKIVSHCHYNA

VOL. V

FALL 1994

No. 3

PETRO BUBNIY

CARPATHIAN SON

Filaret Kolessa, founder of Ukrainian folk musicology, wrote in his book "Ukrayinska usna slovesnist" (Lviv, 1938), that "Ukrainian folk music provides an incomparable example of the unadulterated native tongue and poetic verse, it is a strong unifying force for millions of Ukrainians; it flows throughout all of its (the Ukrainian nation's — ed.) scattered settlements, like blood through a living organism." Kolessa did much to gather those pearls of Ukrainian folk expression and to train others to join in and continue his important work. Among his disciples was Lemkivshchyna's Orest Hyzha.

In 1912, Filaret Kolessa visited Hyzha's native village of Vysova, Horlytsi County, Krakow Province, where he recorded Lemko Ukrainian folk music. Kolessa befriended Hyzha's father, and it was through his father that young Orest learned of folk music ethnography. Orest made his first recording of Lemko folk music in 1933.

Orest Hyzha was born on April 14, 1913. He studied at the Horlytsya Gymnasium from 1925-32, where he learned to play the mandolin and sang in the school choir. Upon returning to his village, he founded choral and theatrical groups. Hyzha later went on to complete his studies at the Warsaw Dental Academy, but it was his love of folk music that continued to give him the greatest satisfaction in life.

At the end of 1938, Hyzha visited Kolessa in Lviv to show him his musical recordings. Kolessa, Hyzha recalled, was so excited by what he read, that he pored over the materials in great detail from the first song through the very last. In 1943, Hyzha completed a correspondence course in music theory and composition taught by Kolessa's composer son, Mykola.

Following World War II, Hyzha and his family experienced first-hand the horrors of the Wisla Operation during which the Ukrainian population of Lemkivshchyna was forcibly expelled from its native land. The Hyzha family ended up in Berezhany, Ukraine, where Orest meagerly continued his musical recordings. In that region alone he recorded over 150 new pieces from refugees from Lemkivshchyna.

After years of delay, Hyzha's monumental collection of 300 pieces, "Ukrainian Folk Songs of Lemkivshchyna," was finally published in 1972. The small edition of 4,000 quickly sold out, and the text was greatly acclaimed, no small feat considering that it was published during the particularly anti-Ukrainian Brezhnev period of the Soviet Union.

Orest Hyzha died on February 19, 1990, and is buried in Berezhany. Until his death, he remained faithful to his life's dream — to provide Lemko Ukrainians and all Ukrainians to opportunity to experience all that their rich, ancient culture has to offer.

Summarized translation by Petro Matiaszek

MEMORIES OF MY FATHER

To begin this short essay, dedicated to the 90th anniversary of my father's birth, let me first say a few words about my mother, Anna, who is 83 years old and lives in the village of Kozova in western Ukraine's Ternopil region. She has had a particularly tragic and difficult life.

Following the brutal Polish "Wisla" Operation against the Ukrainians of Lemkivshchyna, my mother, brother and I ended up near Ternopil in western Ukraine. On several occasions the Soviet secret police brought us in for questioning about our father, about his whereabouts, and so forth. We routinely replied that he disappeared during the War, and we knew nothing of his fate.

Despite her poor health, mother was forced to work on the collective farm to provide for us. Few of our neighbors made any attempts to socialize with us we came to be stigmatized as family of an "enemy of the state". She still speaks in whispers about those years, about the times when countless sleepless nights were wrought with fear that we faced imminent deportation to Siberia.

Few today would believe that this old woman is the wife, and Myron and Oleksander are the sons, of the well-known western Ukrainian writer Yuliy Tarnovych, a man who undoubtedly would have been the target of Soviet repression had he not fled to the West.

Yuliy Tarnovych was born January 2, 1903, in the small village of Rostayne on the banks of the Vysloka River, into the family of the local pastor. Despite the size of the family (he had 6 siblings), his father still managed to see to their education.

My father completed his studies at the Ukrainian gymnasium in Syanik, and at Lviv University. It was in Lviv where he soon became the editor of the newspaper "Nash Lemko" (Our Lemko). For his commitment to his native Ukraine, Yuliy Tarnovych was continuously persecuted by the Polish regime, and was eventually incarcerated in the Bereza-Kartuzka concentration camp. Even after his release, he was routinely followed by the Polish police.

Despite all these obstacles, Yuliy Tarnovych still managed to write virtually an entire library of books. These include "An Illustrated History of Lemkivshchyna"

Yuliy Tarnovych.

(1936), "Historical Treasures in the Western Carpathians" (1937), and many, many others.

In the face of the Soviet Russian occupation of Ukraine, my father, like thousands of other Ukrainian patriots, was forced to flee westward. It was in the West that he continued his literary endeavors, which included such works as "People Without Names" (1946) and "My Mother" (1955). He was also the editor of the newspaper "Lemkivski Visti" (Lemko News) in Canada, and a talented artist. Many of his paintings are found in collections throughout North America.

Yuliy Tarnovych passed away in 1977 and is buried in Toronto.

May 1993, Uzhorod

125 YEARS OF THE "ENLIGHTENMENT" SOCIETY AND 100 YEARS OF ITS FIRST LIBRARY IN LEMKIVSHCHYNA

125 years have passed since the founding of the Prosvita (Enlightenment) Society in Lviv, in 1868. At that time Ukraine was divided between two empires: Austria-Hungary and Russia, neither of which cared to see Ukrainian culture or education develop. On the contrary, they did everything to retard Ukraine's national growth. Nonetheless, Western Ukraine (Halychyna, Galicia) which was occupied by Austria-Hungary, did experience the beginnings of at least primitive democratic society.

Beginning in the 1860's, some members of the Ukrainian intelligentsia and clergy began advocating a distinctly Russian orientation, which they propagated through publications such as "Slovo" (Word) and the M. Kachkovsky Society. To counter the Russophilism, a Ukrainian patriotic movement was founded, which advocated the use of vernacular Ukrainian in all facets of society: press and literature, schools and education, theater, and even private life.

On December 8, 1868, Rev. Stepan Kachala, Anatoliy Vakhnyanyn, Yuliy Romanchuk, and several other prominent Ukrainian activists, founded the now legendary Prosvita Society. Initially, the Society

was devoted to purely culturological aims, but members soon insisted that economic development also be made part of Prosvita's work.

The Society organized special reading rooms where illiterates were educated, concerts and plays staged, elementary loan programs established, and professional unions founded. Prosvita was the Ukrainian organization of the time, and was the forerunner of such organizations as the Ukrainian Women's League, The Rural Farmer, Sich, and Luh.

Prosvita's first reading room in Lemkivshchyna was founded in the village of Odrekhova in 1892. Others followed in Novy Sanch (1902), and Syanik and Yasel (1903). In 1911, a special Lemko Commission was even established at the Prosvita Society. The Society worked throughout Lemkivshchyna, where its Ukrainian cultural and economic development programs were particularly needed, both in light of the Russophile movement prior to World War I, and subsequently to counteract post-War Polish chauvinism. Other particularly active Prosvita chapters in Lemkivshchyna included Pavlokom, Volodzh,

The beginning of the new school year at Ukrainian school in Siyanik, 1990.

TWO LEMKO VILLAGES: YASELKO AND RUDAVKA

Mykhaylo Slutyak

Lemkivshchyna — in essence, the western part of the Carpathian Mountains, stretches from the Syan River to the Poprad and Dunayets Rivers in the west. Lemkivshchyna embraces both sides of the Carpathian range. Its northern half includes the Lisko, Syanik, Yaselko, Krosno, Horlytsi, and Novy Sanch counties of today's southern Poland.

Archeological studies indicate that people have lived in Lemkivshchyna since prehistoric times, and that all of the region was once included within the medieval Kyiv-Ukrainian state. The villages of Yaselko and Rudavka, situated on the Beskyd range in eastern Lemkivshchyna, were first settled in the XIII century. The terrain was densely wooded, and the villagers lived on a small plain along both banks of the Yaselka River. Just prior to the forced expulsions following WW II, there were 75 homes in Yaselko and 25-39 in Rudavka. Many local rural trade routes crossed this region, and many residents traveled to Slovakia, Serbia, Hungary, and even America, for work. Most of the villagers who stayed behind were

engaged in farming and animal husbandry. There was an elementary school in Yaselko, which was attended by students from Rudavka as well.

Following the outbreak of WW II in 1939 and the ensuing Nazi occupation, residents of the two villages, and throughout Lemkivshchyna, were forced to pay high taxes, both monetary and in goods; those who refused paid an even higher price. In September 1944, the villages were liberated from Nazi occupation. The battles were particularly severe, and most of the homes in Yaselko were destroyed by the retreating Germans. But then came the Poles, who gave residents one hour to pack up their belongings as Yaselko and Rudavka were to be depopulated of Ukrainians.

In 1990, for the first time since 1946, I visited my native region and witnessed the devastation the Poles had inflicted. Our church and graveyard had been destroyed and were overgrown. There was no sign of life; indeed, it was as if no one had ever lived here.

Komancha, Oslavytsya, Oparivka, Pantna, and Radoshytsi.

The Prosvita Lemko Commission maintained close ties with the Central Lemko Defense Committee (CLDC) in the United States, which provided a great deal of material assistance to the Society's headquarters in Lviv. The CLDC also supported the publication of "Nash Lemko" (Our Lemko) in Lviv, starting in 1934, and the "Lemkivshchyna Library" series. Yulian Tarnovych's "Illustrated History of Lemkivshchyna" was the first installment. Countless other publications were circulated throughout Lemkivshchyna with the help of Lemko Ukrainians in the West.

Native Lemko Ukrainians who substantially contributed to Prosvita's work include Bohdan-Ihor Antonych, Volodymyr Kubijovyc, Yuliy Tarnovych, Lev Hets, the Revs. Stepan Venhrynovych, Ivan Bulat, and many others.

Not entirely suprising, the Polish authorities weren't able to tolerate the Society's successes and

banned the work of the Lemko Commission and closed most of Prosvita's chapters throughout Lemkivshchyna.

In 1939, following the occupation of Western Ukraine by Soviet forces, the Prosvita Society was disbanded. However, following the terms of the Molotov-Ribbentrop Pact, Lemkivshchyna came under German occupation, where Prosvita's work continued via local Ukrainian aid committees and at the Ukrainian teaching seminary in Krynytsya and the Trading School in Syanik from 1939-1944.

Only on June 13, 1988, was a "Ukrainian Language Society" founded in Soviet-occupied Ukraine. On October 15, 1989, its first publication "Prosvita" was printed.

Restoring and furthering Prosvita's work throughout Ukraine and in Lemkivshchyna, which today is located within Poland, is critical to the development of Ukrainian society and culture.

Summarized translation by Petro Matiaszek

ХТО ХОЧЕ ДІЛИТИ РУСИНІВ-УКРАЇНЦІВ ПРЯШІВЩИНИ?

(На лемківській говірці)

Єден день тогорічного Великодня я провів в рідному селі Курові. Насильнішим вражінєм про мене була нашіва родини приятеля з дитинства Івана Мирдалика. Тота родина виховала осем діти. Того року на Великдень окрім них ся за великоднім столом зишли трьоме зятьове, дві невісти і 12 внучат — в'єдно їх було 27 людей. На тим би не було нич дивного, бо кожного на Великдень тягне до рідного гнізда. Лемже четверо дітей в родині Мирдаликових — не їх власни, а прияти. Катерина і Іван взяли їх перед тринадцятьома роками на виховання ку своїм штирьом дітьом, коли їх власни родителі загинули при автогаварії, а тоти дрібни діти zostали сиротами. Нова родина виховала їх в'єдно зо своїма власними дітьми як єдну велику родину, в хторій ся ниhto не ганьбит ани за свою русько-українську народність, ани за свій язык, ани за православну віру своїх предків.

В тій родині ся ниhto не ділит, ниhto з никим ся не вадит, не гризе, не надавают єдно другому. Єдним словом, є то родина, хтора би могла бити взірцом про вшитких нас — і в тому ширшому розумінні, бо ми вшитки русини-українці зьме єдна велика родина.

Вечур зьме довго дебатували о тих проблемах. Люди ся ня промили: "Чом ви в тим Пряшові ся ділите на таких і онаких, чом не тягнете за єден кінець? Висвітлий нам то!" Говорив єм, же малохторий народ у світі має таку богату історію і культуру, як маємо ми русини-українці Пряшівщини.

А в дослідженні той історії і культури найбільше було зроблено по другій світовій війні, коли було видано понад п'ятьсто книжок науковій і художньої літератури, бив заложений Український народний театр, Музей української культури, українське радіо, українські школи, катедра українського языка і літератури, зачали виходиди українськи новинки, часописи і т. д. Таки фестивалі як

В родині Мирдаликів. Сидять зліва: Микола Мушинка, Іван, Катерина, бабка та донька з внучкою Мирдалики.

Свидник, Камйонка, "Маковицька струна" в Бардієві — завідит нам цілий світ. Ми ся не маємо што ганьбити за повойновий розвиток нашого народа!

Лемже в останьому часі виникла організація Русинська оброда, яка твердить, же того вшиткого ся нам треба зречі, бо то не наше, але українське. Русинська оброда за головну задачу своєї роботи поважує деукраїнізацію наших організацій і установ. Дотепер ся їм подарило "деукраїнізувати" Український народний театр і Поддуклянський український народний ансамбль. Тепер ся пуцають до Свидницького музею, який за сорок років зробив величезну роботу: в наших селах позберав десятки тисяч експонатів, заложив експозицію під отвореним небом, видав двацет томів "Наукового збірника". А в тим збірнику не суть статі ани о Київщині, ани о Полтавщині, ани о Чернігівщині, але о нашій регіональній русько-українській культурі.

Дальшов інституційов, яку Русинська оброда силов-моцов хоче розділити на русинську і українську є наше пряшівське радіо. Кеби ся мала тот

їх вимога реалізувати, потім треба розділити і театр на русинський і український і Піддуклянський ансамбль і вшити інші інституції, а то є абсурд, бо русини-українці не суть двома народностями, але єднов. Нашто нищити того, що ту добрі функціонує? А радіо є інституційов, яка добрі функціонує, о чим найліпше свідчать письма слухачів. В радіо ніхто нікому не боронить говорити на своєму діалекті, який в передачах переважає, бо на ньому передаються скоро вшити співанки і розповіді наших людей.

Третєв інституційов, яка коле очі Русинській оброді є Катедра українського языка і літератури при прясівській філософській факульті. Тоту катедру Русинська оброда не хоче ани знищити, ани розділити (бо знає, же то є понад ей сили), але поряд з ньов хоче витворити нову катедру — катедру русинського языка і культури. До створіння такой катедри Русинська оброда уж приступила. Од зачатку минулого року при ній функціонує т. зв. "Інститут русинського языка і культури", фінансований Міністерством культури Словаччини. Його головнов задачов, як недавно заявив його директор доц. Василь Ябур, є кодифікація русинського літературного языка, який би мав бити заведений до шкіл, новинок, радіа, телевізії, літератури і т. д. Граматику такого языка написав Степан Бунґанич, правопис і словник доц. Юрій Панько, а до друку вшитко того приправує Василь Ябур. Вшитки троє суть працівниками того "науковго" інституту, вшитки суть русистами, т. є. викладачами російського языка передпенсійного або пенсійного віку, але жаден з них дотепер не написав ани єдну наукову статтю о языке русинів-українців Прясівщини. Наопак, они ігнорують вшитко, што дотепер било на тоту тему написано і свою "русинську" граматику, правопис і словник будують на голому місці і на антиукраїнській основі.

Ани "інститутові", ани Русинській оброді на чолі з ей "предцедом" Васильом Турком не іде о запровадження русинського языка до шкіл, але о "деукраїнізацію" шкіл, то є о витісніння із тих невелиь шкіл українського языка. Русинський язык має бити про них лем засобом повной словакізації, чим ся они не дуже таят.

Задумаймєся: кому в гнєшній добі літературний русинський язык потрібний? Може народові? Та народ в селах і без норм і граматики говорит по-нашому ліпше, як тоти, што їх творят. Може школі? Та який родич згодится, жеби його дітя

Частина родини Мирдаликів у Курові на Прясівщині. Ніхто не розрізнить, котрі діти та внуки власні, а котрі адаптовані.

Фото: М. Мушинка.

осем роки ся учило граматику і правопис языка, яки граматику і правопис нигде не буде потребувати. А може автори того літературного языка своїх власних дітей або внуків хочуть учити по-русинськи? Не дай ся, добрі люде, обаламутити! Всі они — і пан Турок, і пан Панько, і пан Ябур і десятки інших, што ся так анґажують за кодифікацію русинського літературного языка, зо своіма власними дітьми і внуками говорят виключно словацьким літературним языком. Зо 17 членів головного вибору Русинської оброди, можно било би на пальцах єдної руки порахувати тих, што дома, во власній родині, говорят по-нашому. Всі інші — зо женами, дітьми, внуками — говорят не тим языком, який їх учили родиче, але по словацьки. Во власних родинах, зо своіма найблізшими они ся ганьблять говорити по-нашому!

Їм не іде о нияку народну свідомість, але о гроші, о великі гроші, яки за свою деструктивну роботу дістають, а тим ся они одрізняють од той чесной родини Мирдаликових з Курова, яки за то, же виховали четверо чужих сиріт, разом зо своїми четверима дітьми, окрем обичайних родинних придавків, не достали од нікого ани єдної коруни. Возьмійте собі з них приклад. А кедь хочете других учити, будьте самі прикладом!

Накінець хочу повісти, же я ся тіж поважую за русина, так, як ся ним поважав мій няньо, дідо, Духнович, Франко або Грушевський. І тоти слова не пишу на літературним языку, але на діалекті, який ня мама научили. На розділ од многих функціонерів Русинської оброди я ся за тот рідний

Від Редакції "Лемківщини": Напередодні останньої тури виборів до Верховної Ради України в часописі "Меморіалу" *Поклик сумління* (ч. 26, липень 1994 р.) появилось інтерв'ю з Теодозієм Старак, яке поміщуємо повністю, зберігаючи правопис оригіналу.

Теодозій Старак:

"НЕ НАДІЯТИСЬ, А ДІЯТИ!"

Перебуваючи у сталінських концтаборах, політичний в'язень з України Теодозій Старак твердо вірив у краще майбутнє рідного народу, у щастя 'прийдешніх поколінь. Проте, він і не мріяв, що не дітям, а самому йому випаде доля представляти незалежну Україну на міжнародній арені.

А трапилось саме так. Коли стала формуватись дипломатична служба молодій державі, Теодозія Старака було призначено на високий пост спеціального посланника Уряду України у Польщі. Тривалий час він у скрутних умовах (у винайнятому приватному помешканні, без будь-якого службового апарату) гідно обсто-

ював наші державні інтереси у стосунках з найвищими чинниками Польщі.

Пізніше було утворено Посольство України у Польщі. Теодозій Старак одержав пост радника Посольства. Невдовзі ми зустрілись у Варшаві. Тоді наш киянин полишив усі справи, перейнявся турботами Львівського "Меморіалу". Він зробив усе від нього можливе, аби відкриття виставки "Репресована культура України", підготовленої "Меморіалом" і "Покликом сумління", відбулась, як небуденна подія.

І ось довідуюсь, що Т. Старак балотується до Верховної Ради України по Галицькому ВО No 260 м. Львова. Що стало спонукою до цього?

— Не можу байдуже спостерігати за помилками у державотворчій роботі. Вони наносять величезну шкоду. Для прикладу: пам'ятаєте комплекс будівель посольства колишнього СРСР у Варшаві?

— Так. Там стільки приміщень, що, мабуть, розмістився б крупний науково-дослідний чи університетський інститут...

— Якщо не два! Так ось: з усього того спільного майна ми не одержали жодного квадратного

діалект ніколи не ганьбив, ані не ганьблю. А дотепер вшитки язикознавці світа тот діалект поважали і поважають за сучасть українського язика і я їм гордий, же можу бити сучастьов 50-мільйонного українського народу, бо наше коріння не є ані в Русії, ані на Балкані, ані в Западній Європі, як би дакому хотілося, але там — на українським Поділлі, скаділь наших предків перед 600 роками привів славний князь Федір Коріатович.

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ В АМЕРИЦІ
ЩИРО ВІТАЄ
ОБ'ЄДНАННЯ ЛЕМКІВ У ПОЛЬЩІ,
З НАГОДИ
ДРУГОГО З'ЇЗДУ ОЛП,
ЩО ПРОХОДИТИМЕ 12 ЛИСТОПАДА 1994 Р. У ГОРЛИЦЯХ НА ЛЕМКІВЩИНІ
ТА БАЖАЄ
УСПІХІВ У ДІЛОВИХ НАРАДАХ ТА ПЛАНУВАННІ ДІЯЛЬНОСТІ НА МАЙБУТНІ РОКИ
ДЛЯ ДОБРА І НА СЛАВУ НАШОЇ БАТЬКІВЩИНИ УКРАЇНИ
ТА НАЙДАЛІ НА ЗАХІД ВИСУНЕНОЇ ВІТКИ УКРАЇНСЬКОЇ ЗЕМЛІ — ЛЕМКІВЩИНИ!
Крайова Екзекутива ООЛ в Америці.

метра. Так — у всіх столицях, де мали б одержати свою частину і розмістити там посольства України. А золотий, алмазний, валютний фонди? З них Україна не одержала жодного цента!

— *Чи не майже така ситуація склалась з військово-морським флотом?*

— І тут маємо справу з імперським підходом: це моє, і це теж моє. Україна понесла величезні видатки на створення і утримання (впродовж багатьох десятиліть) усіх флотів і флотилій. Коли ж дійшло до поділу цього майна, то нам обіцяють лише частку одного із багатьох — Чорноморського флоту, котрий, між іншим, базувався в українських портах, знову ж таки використовуючи наш національний потенціал. А нам, бачте, пропонують якусь дециму з панського столу!

— *Як вважаєте: чому сталися ці та подібні похибки?*

— Причин багато. Одна із найсуттєвіших — непрофесійність. Ось ще приклад. Посольства України діють у десятках держав. А хто там працює? За рідкісними винятками — колишні працівники системи МЗС СРСР, та долучені до них (до того ж, — на найвищих, як правило, посадах — працівники апарату КПРС). Подивіться на склад нашої Верховної Ради — така ж ситуація. Виступає

депутат, висловлює незгоду з якимсь пунктом проекту Закону, що обговорюється. І раптом виявляється, що він посилається на проект...зовсім іншого Закону. Хіба можна так непрофесійно працювати біля керма держави?

— *Маєте рацію. Але ж то — наші обранці...*

— На жаль. Століття імперського гніту, десятиліття більшовицької тиранії не могли не вплинути негативно на наш менталітет. Але пора отямитись. Розважливе на колишні часи прислів'я "Якось воно буде" сьогодні для всіх нас, українців, відбиває чи не найшкідливіший підхід до ситуації. Не маємо жодного права надіятися на сприяння обставин. Воно вже було і більше, напевно, не повториться. Тому мусимо, засукавши рукави діяти. Наполегливо, вміло, результативно. Якщо говорити про себе — вважаю, що готовий до такої праці в ім'я розбудови Української держави. Докладу усіх сил, аби ствердити: наше щастя не в СНД, яке є хитрим зашморгом, а у вільному, самостійному розвитку, в умовах партнерства зі всіма державами, котрі поважатимуть соборність і незалежність України.

*Розмову вів
Олександр Соломончук.*

І ЗНОВ НА "ВАТРІ"

В днях 22—24 липня відбулася в селі Ждиня, на західній Лемківщині 12-та з черги "Ватра", якої головним завданням є ширити надбання української культури на Лемківщині. Численно прибули на цю зустріч не тільки українці Лемківщини, України, Словаччини, Америки, Канади але також із усіх закутин Польщі де їх розкинено після Другої світової війни.

Якась таємна сила стягає щороку виходців Лемківщини із цілого світу в рідні гори, щоб побачити ще раз місце, де колись їхні батьки, чи вони виростили, ходили до шкіл та церков. У висліді злочинної акції "Вісла" в 1947 році все це пропало, доробок поколінь був порабований або знищений тодішньою польською комуністичною владою, а теперішня "демократична", не спішиться направити кривд та віддати зграбоване майно.

"Ватра" почалася в п'ятницю о год. 9-ій рано зложенням квітів при пам'ятниках Богдана Ігора Антонича з Новиці, Якова Дудри з Лося, борцям-лемкам за свободу в Усцю та жертвам Телергофу й Бортного.

Урочисте відкриття. При мікрофоні Василь Шлянта — голова ОЛП.

Як щороку, традиційно розпалив вогонь "Ватри" минулорічний її староста Петро Чухта зі Ждині, а вступну промову виголосив голова Об'єднання лемків у Польщі Василь Шлянта, який сердечно привітав всіх присутніх.

Петро Чухта розпалює вогонь.

На сцені "Ватри" "Лемковина" з Білянки.

Цьогорічна "Ватра" діждалася прекрасної погоди, не як минулорічна, де із 3-ох днів — два були дощові. Концерт почала "Лемковина" з Білянки під керівництвом Ярослава Трохановського, а опісля виступали ансамблі: "Лемківська студентка" з Борислава, "Калинова сопілка" з Івано-Франківська та багато інших. Відбувся також дитячий конкурс на тему "Знам Лемківщину".

Присутні на площі "Ватри" були забезпечені лікарською опікою з України, були в продажі книжки, вишивки, різьби, музичні касети та домашнє приладдя по-більшості привезені з України. Очевидно не бракувало різноманітних харчів та напитків, тих останніх може не раз за багато, спеціально під час забави.

В суботу виступили "Ослав'яни" з Мокрого

під керівництвом Євгена Могили, "Терка" з Калуша та інші. О год. 11-й рано відбулося офіційне відкриття "Ватри", із привітанням почесних гостей.

По полудні відбувся конкурс вибору "Місс Лемковини", котрою стала вродлива молода лемкіня — Моніка Сич. Старостою цьогорічної "Ватри" був Петро Перун зі Ждині і не легку мав працю та велику відповідальність. Сонце "шкварило" немилосердно всі три дні, а сховатися не було де, хіба під шатра, де продавали пиво!

Найбільш імпульсивно показалися та виступали українці-лемки з України — так кількістю як й якістю; приємно було слухати українську мову з лемківським акцентом... А дуже сумно ставало на душі, коли наша молодь із західніх земель Польщі вживала тільки польську мову...

Чогось однак бракувало на цьогорічній "Ватрі". Бракувало присутності українця-лемка диригента Ярослава Полянського, заслуженого для нашої культури не тільки на Лемківщині, але й в цілому світі. Дехто скаже, що все можна заступити, але не в цьому випадку, бо брак цієї Великої й талановитої людини дається відчутти на кожному кроці і не тільки серед нас самих.

В суботу відбулася також пресова конференція, а опісля головною дорогою "Ватри" переїхали "мазари" із Лося.

Комітет "Ватри" виготовив листа-звернення до прем'єра Польщі, в якому підкреслив, що господарі цієї лемківської землі вже 47 років чекають на справедливість і зворот прадідівського майна. В цій справі були також збирані підписи.

В неділю знов щедро засвітило сонце, а в греко-католицькій церкві в Гладішові відправив Службу Божу о. І. Дуда — лемко із Монастирськ (Україна), а в Ждині православний єпископ Адам та о. Сівець. О годині 12-й почалися знов концерти: української групи із Франції "Весна", діточого ансамблю "Радість", "Кумове" із Пряшева та багато інших. Дуже позитивним є, що управа Об'єднання лемків так багато часу присвятила молоді та дітям, бо в них наше майбутнє!

Виступом "Лемковини" з Білянки закінчився концерт, а о 7-й годині вечора староста Петро Перун загасив вогонь "Ватри". Однак люди не розходилися, а співали різні народні пісні з хористами з України до пізньої ночі, й не одному витиснули сльози з очей.

До побачення на другий рік!

Юрій Ковальчик

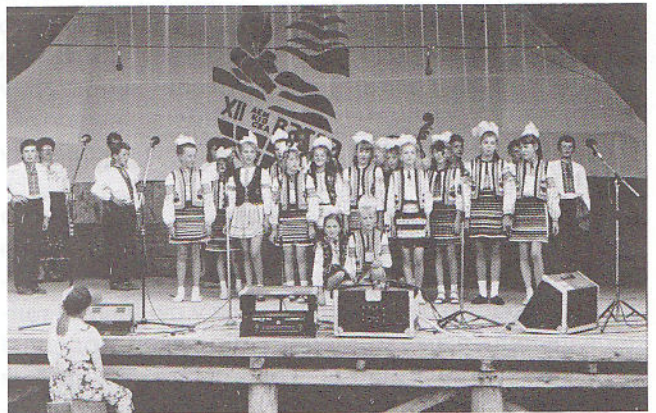
ГОЛОС СЕРЦЯ І ГОЛОС КРОВІ

Цьогорічне дванадцяте свято лемківської культури "Ватра '94" у Ждині, організатором якого є Об'єднання лемків у Польщі, тривало три дні: від 22-го до 24-го липня 1994 р. В його концертах виступили 32 колективи (рекордове число в дотеперішній історії "Ватри"). Понад дві третини з них (23 — разом 1,603 членів) становили колективи зі Західної Європи. Крім львівської "Лемковини", яка є вже традиційним гостем "Ватри", на сцені ждинського амфітеатру виступив професійний ансамбль пісні і танцю "Верховина" із Дрогобича, "Лемків-чанка" із Зарічева, "Лемківська студенка" із Борислава, "Червона калина" зі Львова, "Калинонька" з Дрогобича, "Дзвін" із Самбора, "Галичанка" з Тернополя, "Яворина" з Монастирська, "Лемківські джерела" з Маріюполя, "Потічок" з Івано-Франківська, "Криниця" з Долини, "Радість", "Барви Карпат" та "Коломийка" з Коломиї, "Розмарія" з Лопушного, "Студенка", "Парадниця", "Пацюрка", "Гудаки" та "Веселі гуцулята" з Капуша.

З місцевих колективів у публіки найкраще записалися: "Миколаї" із Любліна, "Лемковина" з Білянки, "Верховина" з Варшави, "Кичера" з Лігниць, та дитячий "Сяничок" із Сянока.

Кожен з них показав на "Ватрі" те найкраще, що має у своєму репертуарі.

На відміну від свідницького свята та інших фестивалів, жоден із сімох концертів "Лемківської ватри" не мав тематично визначеного спрямування. Кожний колектив виступав з чим хотів, а здебіль-

А на сцені...

Діти...

Виступає львівська "Лемковина".

наше майбутнє...

шого і як довго хотів. По суті, це був беззупинний потік виступів. Деякі концерти тривали і по п'ять годин. А все ж таки багатотисячна публіка, вільно розміщена на широкому схилі над сценою (хто сидів, хто лежав, а хто слідував за програмою прямо із свого шатра) створювала неповторну атмосферу, притаманну лише "Лемківській ватрі". Тут ніхто нікому нічого не приказував, кожному була дана повна воля...

Вночі із п'ятниці на суботу та із суботи на неділю (а кажуть — і з неділі на понеділок — мене вже там не було), сцена амфітеатру та весь навколишній простір перетворювалися у суцільний танцювальний "паркет". Молодь під звуки модерної музики ("Кафе Київ" із Торонта та "Комат" із Горлиць) завзято танцювала, потрапляючи у своєрідний магічний транс. Крім центральної ватри, (запаленої старостою минулорічної "Ватри" Петром Чухтою), яка горіла повних три дні, в Ждині були десятки "малих" ватр, при яких співали й забавлялися невеличкі групи молоді, що прибула сюди зі всіх кінців Польщі, України та інших країн. Здебільшого це потомки батьків та дідів, яким колись ці гори належали і з яких їх було в 1946-47 роках насильно вигнано. Це молоде покоління щороку притягає сюди якась невідома сила. Молоді хлопці і дівчата із далеких і близьких місць запально танцювали модерні танці, немов на справжній дискотеці, правда, переважно під звуки українських народних пісень. Старі, попиваючи пиво та горілку, дивилися на них і... згадували свою молодість в цих горах.

Все це нагадувало "ігрища між селами" наших поганських предків, про які писав ще літописець Нестор.

Програма фестивалю була і справді багата й різноманітна. Були тут виставки картин Тирса Венгриновича, Наталії Сенишин та Андрія Хомика; вшановано пам'ять вірних синів Лемківщини Богдана-Ігора Антонича, Якова Дудри, Ярослава Полянського, борців проти фашизму, жертв Талергофа, й жертв горезвісної акції "Вісла".

На фестивалі із промовою виступив посол України у Польщі Геннадій Удовенко, короснянський воевода Віктор Сова, та й представник українців у польському парламенті Мирослав Чех. Були тут офіційні делегації лемків з України, США, Канади, Західної Європи та інших країн. Делегацію Об'єднання українців в Польщі очолював її голова Юрій Рейт, делегацію Союзу русинів-українців Словаччини — голова Віктор Коваль.

"Ватра" — це беззупинний

потік виступів...

Виступає ансамбль "Курівчан" із Пряшівщини.

Організатори залучили у програму навіть виступ професіональних артистів цирку з Коломиї.

Учасники з України привезли на фестиваль рідкісні книжки, журнали, художні вироби та багато дрібного побутового товару, щоб торгувати який-такий гріш, бо ні банк Польщі, ні банк України карбованці (купони) на злоті не міняють і їм нізащо було навіть води купити. На жаль, інтерес до цієї продукції, наперекір порівняно низьким цінам, був мінімальний.

Велике захоплення, зокрема у молоді, викликав процес вибирання "Міс Лемковини", якою цього року стала лемкиня, що проживає у Західній Німеччині, Моніка Січ. Це — єдина точка "Лемківської ватри" дотована фінансовими преміями, які цього року одержали не лише "міс", "віцеміс", "міс публіки", "міс фото", але й усіх дванадцять красунь, що знайшли сміливість вийти на сцену. Декому це правом здавалось несправедливим. Співаки, танцюристи і музиканти, серед яких були справжні мистці високої майстерності, виступали на "Ватрі" без найменшого гонорару, а принагідні дівчата, з яких більшість не вміла ні слова полемківськи (а у деяких і "краса" була під знаком запитання) сходили зі сцени із солідними (на тутешні умови) грошовими та речовими нагородами, дарованими, головним чином, спонсорами. Найбільшу похвалу ці красуні заслуговують за пропаганду лемківської преси, головним чином, "Голосу ватри". В рамках конкурсу кожній з канди-

даток була дана торба з газетами: котра з них продасть найбільше, стане "Міс публіки". За п'ятнадцять хвилин дівчата продали більше преси, ніж усі кольпортери "Ватри" взяті разом за три дні. І прибуток від проданої преси був неочікувано високий. Ось що значить винахідлива реклаमा!

Пряшівщину на ХІІ "Лемківській ватрі" представляла 40-членна фолклорна група "Курівчан" із Курова, Бардіївської округи, яка вже 25 років відновляє забути звичаї і обряди свого села. У Ждині колектив показав весняні хороводи ("Гишкання"), звичаї на Зелені свята ("Пастуше Русалля") та вечорниці ("Ламанець"). Це був єдиний колектив у програмі свята, який виступав з автентичними народними звичаями, за що здобув великі оплески у публіки.

І організатори, і учасники були цьогогорічною "Лемківською ватрою" задоволені повністю. Заслугу до її успіху мала перш за все чудова погода та бездоганне озвучення амфітеатру, але й староста "Ватри" Петро Перун, голова Об'єднання лемків у Польщі Василь Шлянта, конферанс'є Олесь Маслей, Степан Криницький та цілий штаб членів організаційного комітету. Був це справді достойний фестиваль лемківської пісні, танцю, музики й говореного слова, фестиваль, що відбувся лише п'ять кілометрів від нововідкритого перехідного пункту на кордоні зі Словаччиною (Бехерів). Вже географічне положення Ждині мало би сприяти тому, щоб "Лемківська ватра" стала і фестивалем лемків Словаччини.

А має вона для цього всі передумови.

Микола Мушинка
(Пряшів)

З ЖИТТЯ ОРГАНІЗАЦІЇ

ВІДБУДЕТЬСЯ ПЕРШЕ ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ СВІТОВОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ЛЕМКІВ

Перше засідання Президії СФЛ відбудеться 10-11 листопада 1994 р. в Горлицях, Лемківщина.

Завданням засідання є виробити програму і форми діяльності Президії СФЛ на час її поточної каденції, на підставі плянів представлених членами СФЛ, які будуться дискутувати в точці 12 запропонованої програми засідання.

Кожний голова Крайової Управи організації-члена СФЛ повідомить всіх членів Президії і Контрольної Комісії СФЛ, які проживають в країні діяння організації, яку він/вона очолює про це засідання, їх заохотить, і їм допоможе на це засідання прийхати.

В справі додаткових інформацій, як й в справах загальних, пов'язаних із місцево-організаційними питаннями цього засідання, проситься звертатися безпосередньо до господарів у Польщі:

Василь Шлянта або Петро Шафран,
ГУ Об'єднання Лемків у Польщі
38-300 Gorlice, ul. Hallera 20 m. 19.

За Президію СФЛ

Стефан Гованський
секретар

д-р Іван Гвозда
голова

ПЕРШЕ ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ І КОНТРОЛЬНОЇ КОМІСІЇ СФЛ 10—11-го листопада 1994 р., Горлиці, Лемківщина

ПРОГРАМА

Четвер, 10-го листопада, 1994

год. 9:30 — 12:00

1. Відкриття — голова Президії СФЛ
2. Прочитання зобов'язуючих резолюцій I-го Світового Конгресу СФЛ, та "Завдання СФЛ", Статут СФЛ, 1,2.
3. Звіти з однорічної діяльності:
 - а. Голова Президії СФЛ
 - б. Заступник голови на американському континенті
 - в. Заступник голови на європейському континенті
 - г. Секретар СФЛ
 - г. Скарбник
4. Інформації про стан членів СФЛ (проблеми, потреби, перспективи праці і т. д.) — голови Краєвих Управ:
 - а. Організація Оборони Лемківщини в Америці
 - б. Об'єднання Лемків Канади
 - в. Об'єднання Лемків у Польщі
 - г. Колегія Товариства "Лемківщина" в Україні
 - г. Союз Русинів-Українців у Словаччині

год. 12:00 — 2:00 ОБІДОВА ПЕРЕРВА

год. 2:00 — 4:00

5. Дискусія над звітами/інформаціями.

НОВІ СПРАВИ

6. Дискусія над питаннями статуткових завдань СФЛ:
 - а. Допомога в країнах поселення лемків, зокрема на Лемківщині для забезпечення розвитку всесторонньої самобутності.
 - б. Забезпечення прав лемків в країнах їхнього поселення.
 - в. Забезпечення розвитку культури і традицій.
7. Дискусія над питаннями завдань визначених I-им Конгресом СФЛ:
 - а. Акція "Вісла" — повернення на Лемківщину і відшкодування, — міжнародні акції.
 - б. Президент і Верховна Рада України на захист прав лемківських меншин в Польщі, Словаччині і т. д.
 - в. Русинство — політична інтрига.
 - г. Проблеми українських церков у Польщі, Словаччині і т. д.

год. 6:30 веч. **СПІЛЬНА ВЕЧЕРЯ**

П'ятниця, 11-го листопада

год. 9:00 — 12:00

8. Дискусія над питанням потреби комісій:
 - а. Комісія допомогових акцій
 - б. Комісія духово-культурна
 - в. Комісія політично-правна
 - г. Комісія інформацій, наукових дослідів і публікацій
(Кожний член Президії і Контрольної Комісії повинен би працювати принайменше в двох комісіях).

ПЛАН ПРАЦІ НА МАЙБУТНЄ

9. 50-тя річниця депортації населення Лемківщини.
10. Світова Лемківська Зустріч, 1995 рік.
11. Лемківський Науковий Конгрес.
12. Питання координаційної співпраці з членами СФЛ.
13. Співпраця СФЛ із СКУ.
14. Співпраця з урядами країн, в яких знаходяться лемківські меншості.
15. Співпраця СФЛ із урядом України, та з іншими державними, приватними і церковними установами.
16. Економічно-фінансові можливості й потреби СФЛ.
17. Внески.
18. Різне.
19. Закриття.

год. 12:00 — 2:00 **ОБІД**

год. 2:00 — 5.00 **ВІДКРИТЕ**

год. 6:30 **СПІЛЬНА ВЕЧЕРЯ — ТОВАРИСЬКА ЗУСТРІЧ**

УСПІШНИЙ ПІКНІК ВІДДІЛІВ ООЛ В БАВНД БРУК, Н.ДЖ.

Традицією вже стали кожнорічні "Фестини-пикніки" влаштовані заходом та при дружній співпраці чотирьох відділів Організації Оборони Лемківщини (Пассейк, Елізабет, Ірвінгтон і Джерзі Сіті) і при моральній підтримці нью-йоркського і йонкерського відділів ООЛ.

Як кожного року, так і в тому році пікнік відбувся в серпні, в прекрасній, охолоджуваній залі Дому Української Культури на посілости Української Православної Церкви в С. Бавнд Брук, Н.Дж.

Погода і в тому році була гарна, мов на замовлення. Приїхало чимало гостей, членів і нечленів ООЛ, симпатиків, приятелів та знайомих з Нью-Йорку, Йонкерсу, Коннектикат та різних місцевостей стейту Нью-Джерзі. Були теж гості з України та Польщі. Приїхали вони, щоб здалека від міського руху і шуму провести спокійно час серед своїх знайомих, односельчан чи друзів; забавитися при музиці, а також — відвідати могилку своїх рідних на цвинтарі...

Фестин-пикнік відкрив та ним провадив голова комітету та рівночасно голова 7-го Відділу ООЛ в Джерзі Сіті — Іван Гресь. На вступі він привітав голову Крайової Управи ООЛ Марійку Дупляк, голову пассейкської округи УНС та довголітнього лемківського діяча Івана Хомко, голову Українського Народного Дому в Джерзі Сіті Володимира Білика, директора радіопередачі "Година українських мелодій" Романа Мариновича та голів відділів ООЛ: Теодора Малиняка (Нью-Йорк), Стефана Гованського (Йонкерс), Василя Гаргая (Пассейк), Василя Матлау (Елізабет), Володимира Кікту (Ірвінгтон) та усіх присутніх.

У розваговій частині програми виступило тріо (молоде подружжя зі своєю донечкою) "Прикарпаття", та солісти львівської опери Роман Цимбала і Степан П'ятничка при фортепіановім акомпаніменті Емілії Цимбала. Всі виконавці мистецької програми, це новоприбулі з України. До танців пригравала знаменита оркестра "Вечори в Карпатах".

А "пикніковий комітет" (як ми часто його називаємо) працював дуже зорганізовано і ефективно: в кухні пані і панове (!) з 5-го Відділу (Ірвінгтон) під проводом свого невтомного голови В. Кікти працювали як бджілки, та старалися задовольнити апетит всіх гостей; про напитки дбали

члени 3-го Відділу (Пассейк), а при вступях працювали члени 4-го Відділу (Елізабет). Зорганізовано теж льотерію, щоб гості-учасники пікніку попробували свого щастя. Т.зв. "мала" льотерія вже від кількох літ є дуже популярною а займається нею В. Гаргай. "Велику" льотерію переводив як завжди Т. Полянський, а нагороди подарували всі відділи ООЛ — організатори пікніку.

І хоч наближався вечір, автобус з Нью-Йорку вже відїхав, багатьом із нас не спішилось розходитися. Ми переконались, що такі зустрічі, як ось цього річний пікнік, є конечно потрібними з різних причин. Присутні, а зокрема члени ООЛ мають нагоду зустрінутися та провести час серед приятелів та друзів. З другого боку, пікнік є поважною фінансовою підтримкою діяльності ООЛ, завдання якої під сучасну пору є дуже великими. Україна увійшла в четвертий рік своєї незалежності. Перші роки існування молододі держави не є легкими; по дорозі натрапляє вона на багато перешкод, які доводиться їй побороти. Нам, членам ООЛ доводиться у різній формі допомагати Україні, але ми навіть на мить не можемо забути про Лемківщину. Обов'язком нас усіх є сприяти та допомагати у розвитку українського шкільництва та культурного життя на Лемківщині, домагатись повернення наших церковних храмів та виплати відшкодування потерпілим під час горезвісної акції "Вісла", але поредусім допомагати тим, які хочуть повернутися на рідну землю, на землю своїх батьків. Бо без українського населення, без рідної школи і церкви не буде й української землі — Лемківщини.

МД

Від Адміністрації: Організатори пікніку (Відділи Пассейк, Елізабет, Ірвінгтон і Джерзі Сіті) не забули і внутрішні потреби нашої організації, жертвуючи на пресовий фонд ж. "Лемківщина" 500.00 дол. Щира Вам усім подяка!

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ 5-ГО ВІДДІЛУ ООЛ В ІРВІНГТОНІ Н.ДЖ.

Загальні річні збори 5-го Відділу ООЛ в Ірвінґтоні Н.Дж. відбулися 16 квітня 1994 р. в залі Українського Народного Дому при 140 Проспект Авеню в Ірвінґтоні.

Збори відкрив голова Відділу Володимир Кікта, на предсідника зборів вибрано Михайла Шпугульського, та Анну Войтович на секретаря. Голова Президії попросив голову Крайової Управи Марію Дупляк до президії, та запізнав присутніх членів і гостей з програмою нарад. Протокол з минулорічних зборів прочитала секретарка А. Войтович. Після відчитання протоколу, звітів уступаючої управи, звіту Контрольної комісії та короткої дискусії над ними, голова Контрольної комісії Михайло Дзіман запропонував уділення абсолюторії уступаючій управі. Цей внесок був прийнятий з признанням та подякою Управі за виконану працю.

Номінаційна комісія в складі Теодора Полянського, Михайла Цюка і Теодора Пижа запропонувала листу кандидатів до нової управи на 1994 рік: Володимир

Кікта — голова, Іван Сорока — заступник, Анна Войтович — секретар, Іван Копина — секретар, Іван Копина — скарбник, Дмитро Подбережняк, Міля Ниціт і Оршуля Сорока — імпрезові референти. Стефанія і Михайло Ільчишин — допомогіві референти, Іван Ниціт — організаційний референт, Стефан Бігуняк — господарчий референт. Вільні члени: Юлія Гривна, Леся П'єх, Стефанія Шопи, Михайло Цюк, Ігор і Надя Яріш, Володимир і Галина Власюки, Михайло Матвіїв, Теодор і Марія Пижа.

Контрольна Комісія: голова Михайло Дзіман, Теодор Полянський, Іван Матвіїв. Одноголосно перевибрано Управу відділу на 1994 рік. Нововибраний голова В. Кікта подякував членам за довіря, за співпрацю. Він підкреслив, що у сьогоднішній, вирішальний час для нас українців, уроджених на Лемківщині дуже потрібна єдність, якої так бракує в нашій громаді. Він висловив побажання, щоб 5-ий Відділ ООЛ став підставою нашої ідейної дисципліни, якої нам так потрібно до дальшої співпраці в житті Організації.

Закінчено загальні річні збори гимном "Ще не вмерла Україна."

В. К.

ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

ВІДІЙШЛА У ВІЧНІСТЬ СВ. П. ДАРІЯ ДУДРА

30-го серпня, 1994 р. у Гемтремк, Миш. на 76-му році життя відійшла у Вічність **св. п. Дарія Дудра**, вдова по покійному проф. Михайлові Дудрі, засновникові у 1930-их роках багатьох відділів Організації Оборони Лемківщини в Америці.

Панахида та похоронна Служба Божа відправились 2-го і 3-го вересня в Гемтремк, Миш., а відтак тлінні останки були перевезені до Стемфорду, де в середу, 7-го вересня спочили на місцевому цвинтарі Sairfield Memorial Park.

Опечаленій родині та приятелям Покійної складаємо щирі співчуття.

Екзекутива ООЛ в Америці.

В ПАМ'ЯТЬ...

В пам'ять покійного стрийка **св. п. Теодозія Вислоцького**, складаю на пресовий фонд журналу "Лемківщина" **50.00 дол.**

Ірена Литвин-Білоус
Юніон, Н.Дж.

ВІДГУКНІТЬСЯ! ВАС ПОШУКУЄ РОДИНА!

Буньо Микола, син Анни і Михайла, народився в 1920 році в селі Постолів, Сяніцького повіту, Лемківщина. Перед війною виїхав до Австрії на роботу, де працював в районі міста Зальцбург, у господаря. Мав травмовану ногу через коней. Австрійський Червоний Хрест дав відповідь, що Буньо Микола виїхав до Америки.

Є живі рідні сестри: Рузя-Кунь (1916 року народження), Ольга (1923 р. н.), Ірка (1932 р. н.), брат Славко (1930 р. н.), котрі його шукають багато років.

Дуже прошу Бога, щоб вуйко ще був живий. Якщо хто-небудь може допомогти в пошуках, або що-небудь чув про мого вуйка, його родину тут — прошу звертатись:

Hegedosh Natalia
846 N 25th St. # 1
Philadelphia, PA 19130-1834

Реколекції для дівчат в монастирі
Сестер Василіянок у Горлицях.
1989 р.

НА ПЕРЕБУДОВУ МОНАСТІРЯ СЕСТЕР ВАСИЛІЯНОК У ГОРЛИЦЯХ ЖЕРТВУВАЛИ:

по 200.00 дол. — 2-ий Відділ ООЛ, Йонкерс, Ко-
оператива СУМА (Йонкерс)
по 100.00 дол. — Ю. Ковальчик, П. Вариха, А. Кашак
по 50.00 дол. — Ст. Капітула, П. Бреня Филяк
по 30.00 дол. — І. і М. Палій, Ст. Гованський
по 20.00 дол. — І. Гончак, М. Холанич, Ст. Курило, К.
Баб'як, В. Млинарик, Я. Кіцюк, П. Шкафаровський, М.
Терлецький
10.00 дол. — В. Кікта.
Разом: 1030.00 дол.

*[...] Нехай Господь стократно нагородить щедрим
жертводавцям. За жертвенність і догомогу склада-
ємо щиросердечну подяку, а в наших молитвах будемо
пам'ятати перед Господом, як вислів нашої великої
вдячності [...]*

С. Тереса Малиняк, ЧСВВ
Протоігуменя

ПРЕСОВИЙ ФОНД ЖУРНАЛУ "ЛЕМКІВЩИНА"

Від 1-го січня — 30-го червня 1994

100.00 дол.: 5-ий Відділ ООЛ, Ірвінгтон
50.00 дол.: І. Нищіт
30.00 дол.: У. Лоза
по 25.00 дол.: д-р Я. Падох, П. Сісіля
по 20.00 дол.: В. Мадзелян, І. Гавраняк, Т. Павелчак,
В. Щерба
по 15.00 дол.: С. Гробельський
по 14.00 дол.: П. Лопата, П. Длябога
11.00 дол.: Т. Савка
по 10.00 дол.: В. Сорочак, Моцарт, Інн. Інк., Л. Миз,
М. Сташків, Т. Федак, С. Дудра, С. Гованський, М. Ми-
хальчак, Ю. Пласконь, І. Хомко, Д. Тхір, І. Копина, М.

Федорінець, П. Гарайда, О. Гой, П. Лопата, М. Кравец,
Я. Савчак, М. Медюх, С. Вуйцік, І. Ткач, А. Біскуп, С.
Курило, М. Поступак, Л. Фаль, М. Боївка, О. Левицький,
С. Косьцьолек, М. Земайтис, Е. Андрах, Н. Сидор, П.
Зятик, О. Гарбера, Е. Н. Косців, М. Ковальчик, д-р О.
Слюзар, А. Яворський, О. Чучуля, А. Гривна
9.00 дол.: І. Іванусів
8.00 дол.: О. Галчик
6.00 дол.: М. Палідвор
по 5.00 дол.: М. Бискош, А. Канішак, А. Кобиляк, Д.
Секелик, В. Кікта, І. Гончак, Р. Рабарський, А. Вацлав-
ський, І. Васічко, В. Матлаґа, А. Моряк, Е. Мерена, В.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ ЖУРНАЛ "ЛЕМКІВЩИНА" СВОЇМ РІДНИМ В УКРАЇНІ Й ПОЛЬЩІ!

Дорогі Читачі!

Адміністрація "Лемківщини" кожноразно висилає даром біля 200 чисел журналу на відомі нам адреси в Україні й Польщі. У зв'язку з високими поштовими коштами, ми будемо змушені припинити дарову висилку. Тому просимо Вас, передплатити "Лемківщину" своїм рідним чи знайомим.

Річна передплата летунською поштою виносить 16.00 ам. дол. річно.

Адміністрація "Лемківщини"

Орисік, А. Мацко, Ф. Лещинська, О. Плечень, А. Копій, А. Маркович, М. Пилипчак, Л. Гой, І. Олиник, В. Марушак, П. Андрейчак, М. Данилів, М. Василюшин, М. Савицька, І. Лялюк, Т. Скомський, П. Шандрук, І. Шийка, А. Лешинська, П. Шевчук

по 4.00 дол.: О. Бучацький, І. Брехун, А. Криницький, Е. Баюс, М. Слота, А. Качмар

3.00 дол.: Я. Яхмінська

по 2.00 дол.: М. Попович, І. Попівчак.

Всім жертводавцям щире спасибі!

Адміністрація "Лемківщина"

ПРОСИМО ВИПРАВИТИ

У списку жертводавців на коляду 2-го Відділу ООЛ, Йонкерс, Н.Й. (Лемківщина, ч. 2, 1994, обкл.) пропущено наступних жертводавців:

по 50.00 дол.: А. Дж. В. Мациляк, Ст. Гованський;

по 40.00 дол.: П. Цідило, Л. Футала, М. Климко.

За цей недогляд перепрошуємо жертводавців та читачів.

Редакція

ДО УВАГИ ВСІМ АВТОРАМ І ДОПISУВАЧАМ

ПРИГАДУЄМО, ЩО ЗГІДНО З ЖУРНАЛІСТИЧНОЮ ПРАКТИКОЮ, РЕДАКЦІЯ ПРИЙМАЄ ТІЛЬКИ **ОРИГІНАЛИ СТАТЕЙ** чи **ДОПISІВ**. СТАТТІ, ЯКІ БУЛИ ВИСЛАНІ/НАДРУКОВАНІ В ІНШИХ ЖУРНАЛАХ ЧИ ЧАСОПИСАХ НЕ БУДЕМО ПОМІЩУВАТИ. *Редакція.*

Редакція не приймає матеріалів не підписаних авторами та застерігає за собою право скорочувати статті та правити мову. Прислані матеріали редакція не повертає.

Статті підписані авторами, висловлюють їх власні погляди, а не погляди редакції. Редакція не буде поміщувати невічливих, образливих для кого-небудь висловів.

Передрук матеріалів з "Лемківщини" дозволяється при умові подання повної назви журналу.

Адреса: "LEMKIVSHCHYNA" Magazine, P.O. Box 7, Clifton, NJ 07011-0007, USA

"LEMKIVSHCHYNA" Magazine is published quarterly by Organization for Defense of Lemko Western Ukraine, Inc., P.O. Box 7, Clifton, NJ 07011-0007, USA.

Subscription Rate: in the United States of America **\$ 10.00** per year (Bulk mail), in countries other than U.S., annual subscription is **\$ 16.00** in U.S. currency; single copy: **US \$2.50**.

Квартальник "ЛЕМКІВЩИНА" видає Організація Оборони Лемківщини в Америці.

Адреса: P.O. Box 7, Clifton, NJ 07011-0007, USA.

Річна передплата: в США **10.00 ам. дол.** звичайною поштою; в країнах поза межами США **16.00 ам. дол.** річно; ціна поодинокого числа **2.50 ам. дол.**

Return to "LEMKIVSHCHYNA"
P.O. Box 7
Clifton, NJ 07011-0007

BULK RATE
U.S. POSTAGE
PAID
CLIFTON, NJ
PERMIT No. 937

НАШІ ВИДАННЯ

ДЕРЕВ'ЯНА АРХІТЕКТУРА УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ	40.00 ам.дол.
<i>(альбомний формат, тверда оправа)</i>	
АННАЛИ, Ч. 2. Матеріали про Лемківщину	10.00 ам.дол.
АННАЛИ, Ч. 4. Матеріали про Лемківщину	15.00 ам.дол.
<i>(тверда, полотняна оправа, 256 стор.)</i>	
АННАЛИ, Ч. 5. матеріали-документи про Лемківщину	20.00 ам.дол.
<i>(тверда, полотняна оправа, 256 стор.)</i>	
Богдан І. Антонич. ЗІБРАНІ ТВОРИ	15.00 ам.дол.
<i>(м'яка оправа, 400 стор.)</i>	
УКРАЇНСЬКІ ПІСНІ З ЛЕМКІВЩИНИ (співаник)	5.00 ам.дол.
<i>(тверда оправа, 400 стор.)</i>	
Марія Остромира. ЛЕМКІВЩИНА В ОГНІ. Повість.	10.00 ам.дол.
<i>(тверда, кольорова оправа, 264 стор.)</i>	
Т. і М. Лопаткевич. МАЛА САКРАЛЬНА АРХІТЕКТУРА ЛЕМКІВЩИНИ	25.00 ам.дол.
<i>(тверда, полотняна оправа, 490 стор.)</i>	
"БУДЬ ЗДРАВА ЗЕМЛИЦЕ"	5.00 ам.дол.
<i>(українські народні пісні про еміграцію)</i>	

Замовляти на адресу:

The Lemko Research Foundation, Inc.
26 Elm Street
Clifton, New Jersey 07013

Published by **Organization for Defense of Lemko Western Ukraine, Inc.**
P.O. Box 7, Clifton, New Jersey 07011-0007 USA

